

דברי הכנסת

הישיבה העשרים-ושבע של הכנסת הארבע-עשרה
יום שלישי, ט' בחשוון התשנ"ז (22 באוקטובר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:26

תוכן העניינים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא צרפת ז'אק שיראק

הצעות לסדר

הודעת ועדת העבודה והרווחה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז–1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

מינוי שר לענייני ערבים

הצעות לסדר-היום יום השנה הארבעים לטבח בכפר-קאסם

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לנשיא צרפת ז'אק שיראק

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, נא לשבת.

היום יום שלישי, ט' בחשוון התשנ"ז, 22 באוקטובר 1996. ישיבת הכנסת פתוחה.

רבותי, אני מתנצל על האיחור, אבל האורח הגיע באיחור, והפגישה עם חברי הכנסת, עם חברי הנשיאות וראשי הסיעות התארכה בכמה דקות. על כך אני מתנצל.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

נא לקום.

כבוד הנשיאים!

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני הנשיאים.)

(תרועת חצוצרות)היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת. אדוני נשיא מדינת ישראל. אדוני נשיא צרפת.

אני מקדם אותך, אדוני הנשיא, בברכת ברוך הבא.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, האם כבוד נשיא צרפת יישא דברים בפני הבית?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אדוני חבר הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם הבית הזה פחות חשוב, שלפניו הוא לא יישא דברים כשם שהוא עשה מול התכנסות כנופיות אש"ף?

קריאות:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם אוכל לקבל תשובה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גנדי, תקבל תשובה במעמד אחר. אנא, הוואל לשבת. תודה. די, נגמר.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם אקבל תשובה באמת?

היו"ר ד' תיכון:

אתה תקבל תשובה ממני, בלשכתי, בעוד כמה דקות.

רחבעם זאבי (מולדת):

תודה רבה.

אתם לא מתביישים שהוא מבזה את הבית הזה? על פניו התנהגותו היא אנטישמית.

קריאות:

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

טוב שלא נכנסת לאולם עם "עוזי".

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רבתי. חבר הכנסת זאבי, תודה רבה. רבתי – חלף, נגמר. לא לעזור לי. חבר הכנסת מסאלחה, לא צריך לעזור לי. תודה רבה.

בכנסת יושבים 120 נציגים של כל ההשקפות, של כל הזרמים הקיימים במדינת ישראל. יושבים בבית הזה חברי כנסת יהודים, מוסלמים ונוצרים. יושבים כאן ילידי תימן וילידי פולין. אין בכל האזור הזה שבו אתה מבקר בימים האלה עוד פרלמנט אחד הנותן במה חופשית, לעיני הזרקורים, לכל דעה והשקפה, תהיה מקוממת ושונה ככל שתהא. אנחנו גאים על כך ומתברכים בכך. זו שעתה היפה של הדמוקרטיה הישראלית.

ביקורך באזור, אדוני הנשיא, השלישי בשנה זו, מתקיים באחת התקופות הרגישות והגורליות למדינת ישראל ולאזור כולו. באלה הימים תוכרענה שאלות הקשורות לעתיד האומה ולעתידם של משפחות ובודדים. חלק מן ההחלטות תהיינה קשות, כואבות ואפילו פוגעות. האי-ודאות גדולה והחששות כבדים.

לכן, הנחמה היחידה היא, שהחלטות אלה תהיינה שלב נוסף בדרך לעתיד בטוח יותר ושקט יותר.

אין זה המקום, אדוני הנשיא, ואין זה הזמן לפתוח בדיון בסוגיות פוליטיות ומדיניות, שהרי הביקור קצר ודברי כבוד הנשיא לא נשמעו בכנסת. אין זה סוד, כי הנושאים העומדים בראש סדר-היום שלנו אינם מוסכמים על הכול, וחילוקי הדעות – גם בקרב הקהילה הבין-לאומית – לעתים קשים ומרים. גם אתך, אדוני הנשיא, יש לנו ויכוח, והדברים שאתה משמיע אינם ערבים תמיד לאוזניהם של כל אזרחי המדינה, ולמרות חילוקי דעות אלה אני בטוח, כי אתה אומר אותם מתוך שכנוע פנימי עמוק ומתוך רצון כן לתרום את חלקך במשא-ומתן הגורלי, בדיוק כפי שגם חברי הבית הזה, על כל הבדלי ההשקפות ביניהם, מאוחדים ברצונם להגיע לשלום.

חילוקי הדעות הפוליטיים בינינו לא יעיבו גם על היחסים בין שני העמים. העם בישראל מכבד ומערך את העם הצרפתי, מוקיר את תרבותו ויודע את ההיסטוריה שלו, ואלה מתעלים לעתים על הפוליטיקה והמדיניות.

ביקרת הבוקר בירושלים. אני בטוח שיכולת לחוש את חשיבותה של העיר הזאת מכל אבן, מכל סמטה ומכל דוכן בשוק. ירושלים היא בירתנו היחידה, לא היתה לנו עיר בירה אחרת זולתה, ואין אחרת. בנושא זה, שלא כמו בנושאים אחרים, יש רוב מוחץ בישראל.

ביקורך הקצר, אדוני הנשיא, לא יאפשר לך לתור את הארץ לאורכה ולרוחבה, לראות את יופיה ולעקוב אחר הישגיה, לא יזדמן לך לראות את התעשייה, את החקלאות, את הקליטה ואת התרבות. רק מי שרואה את אלה יוכל להכיר את העם הזה, את אופיו, את נחישותו, כמו גם את ההבדלים ואת המפריד. אני משוכנע כי עוד יתאפשר לך לקיים כאן ביקור ממצה וארוך יותר.

אני מאחל לך בשמי ובשם כל חברי הכנסת המשך ביקור מוצלח ופורה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

אנא לקום.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את צאת הנשיאים מאולם המליאה.)

(תרועת חצוצרות)

היו"ר ד' תיכון:

נא לשבת.

רבתי חברי הכנסת, הפסקה לחמש דקות. תודה רבה.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:36 ונתחדשה בשעה 16:42.)

הצעות לסדר

היו"ר מ' שטרית:

אני פותח בזאת את הישיבה, רבותי.

חיים רמון (העבודה):

איפה יושב-ראש הכנסת, אדוני?

היו"ר מ' שטרית:

אני כרגע יושב-ראש הכנסת, לא מוצא חן בעיניך?

חיים רמון (העבודה):

אם זה היה קבוע, זה היה מוצא חן בעיני.

היו"ר מ' שטרית:

אני מבקש למסור הודעה מאת יושב-ראש הכנסת, שמלווה כרגע את נשיא צרפת בצאתו החוצה, הוא יגיע לכאן ונתחלף שוב. אני מבקש להביא את הודעתו של יושב-ראש הכנסת במלים הללו:

אני מביע את זעמה של הכנסת כולה על המעשה הנפשע שנעשה הבוקר בחברון, על-ידי יהודי שפגע בחברות הכנסת יעל דיין ונעמי חזן, שהיו בסיור שקיימה במקום הוועדה לקידום מעמד האשה.

אין לסבול פגיעה כלשהי בחבר הכנסת העלולה לשבש את פעילותו כמחוקק וכחבר הבית העליון של המדינה. יש לעקור מן השורש מעשים כגון אלה, ועל כולם לשקוד שיהא מחננו טהור. זכאים החברה בישראל, זכאים נבחריה שלא ידעו פחד ורתיעה בבואם למלא את שליחותם כחברי הכנסת.

קיבלתי פנייה מחברים אחדים שרוצים להתבטא בעניין. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לשבח את יושב-ראש הכנסת על הודעתו זו. ההודעה במקומה. הכנסת כולה צריכה להתנער ממעשי אלימות המכוונים אל חבר כנסת כלשהו בשל תפיסת עולמו ואמונתו.

אנחנו, אדוני היושב-ראש, נמצאים בימים אלה במרחק של שנה מיום הירצחו של ראש ממשלתנו יצחק רבין, זיכרונו לברכה. המעשים שהחלו לפני יותר משנה בהפגנת אלימות, בהתייחסות אל ראש הממשלה דאז, זיכרונו לברכה, כאל רוצח, לא פסקו מלהופיע ברחוב הישראלי ולהיות חלק מחיינו.

המעשה הזה, אשר כוון פיסית נגד חברת הכנסת יעל דיין, שפיכת תה רותח עליה, על גופה, על צווארה, הוא אלימות שעלולה להוביל אותנו שוב למעגל בלתי נסבל של אלימות כלפי אישים פוליטיים. אני מקווה שהכנסת כולה תתאחד בהתנערותה מזוועה כזאת, לא תנוח ולא תשקוט עד אשר יעמידו את הפוגעים בחברת הכנסת יעל דיין ובחברת הכנסת נעמי חזן לדין.

אינני מוכן להסכים עם דברים ששמעתי, כאילו האיש אשר שפך את הרותחין האלה על חברת הכנסת יעל דיין, ורותחין ממש, האיש הזה לא נעצר, לא נחקר ואין כוונה להעמידו לדין.

אני מעלה כאן, מעל בימת הכנסת, תביעה משלטונות החוק להעמיד לדין את מי שעשה את המעשה הזה, וציבורית – להתאחד בהתנערות מן האלימות המטורפת הזאת, אשר עלולה, חלילה, להביא לפגיעה בנפש, לאחר שהיום היתה פגיעה בגוף, בחבר מחברי הכנסת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים רמון, באותו עניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

כל אחד יכול לדבר?

היו"ר מ' שטרית:

אם אתה מבקש, בבקשה. אני אתן גם לך.

חבר הכנסת חיים רמון. רבותי, אני מבקש להסתפק בדקה. אלה בסך הכול הערות מחוץ לסדר-היום, ולכן הסכמתי בחפץ לב לתת לאנשים להתבטא בעניין.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לדעת מה היה שם?

רענן כהן (העבודה):

מה היה שם?

יהושע מצא (הליכוד-גשר-צומת):

הוא שואל ברצינות.

היו"ר מ' שטרית:

אני אספר לך. חברת הכנסת יעל דיין וחברת הכנסת נעמי חזן ביקרו בחברון – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הוועדה למעמד האשה.

היו"ר מ' שטרית:

רגע. ביקרו בחברון במסגרת ביקור של הוועדה למעמד האשה של הכנסת. בזמן הביקור שפך מישהו מחברון תה רותח על חברת הכנסת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא מחברון, מירושלים.

היו"ר מ' שטרית:

בחברון הוא שפך עליה תה רותח. על כן ההתבטאות.

חברים, רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון.

שאל יהלום (מפד"ל):

מה מצבה?

רפאל אלול (העבודה):

היא פצועה וחבושה.

שאל יהלום (מפד"ל):

היא בבית-חולים?

רפאל אלול (העבודה):

לא, היא כאן.

נסים דהן (ש"ס):

ברכת רפואה שלמה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשבועיים האחרונים הולך גל האיומים ומתגבר, כאילו הקיצונים המטורפים רוצים לציין את יום השנה לרצח יצחק רבין, זכרו לברכה, בפגיעה פיסית נוספת ואולי אפילו ברצח פוליטי נוסף.

אני קורא לכל חלקי הבית להתנער מכל הזדהות עם גורמים קיצוניים אשר מסרבים לקבל את כללי הדמוקרטיה. יש לנו ויכוח קשה ונוקב בבית הזה. הרבה מאוד דברים צריכים להיעשות, אבל, לצערי, לא מעט גם חברי הכנסת בבית הזה מבצעים ומזדהים עם גורמים שאינם מקבלים את כללי הדמוקרטיה. ההזדהות הזאת יש בה משום הזדהות גם עם מעשים קיצוניים.

יש הבדל בין תמיכה באנשים אשר מתנגדים להיערכות מחדש בחברון לבין הזדהות ותמיכה באנשים בחברון שאומרים שהם לא יקבלו החלטות ממשלה והם יפעלו בכוח והם יפעלו באלימות והם ישתמשו ברצח, והיום זו רק ההתחלה.

לכן, אני קורא לאותם חלקים, דווקא לאותם חלקים בבית הזה שמזדהים עם האידיאולוגיה, שלא יזדהו עם הפררחות, עם הקנאות, עם הקיצוניות ועם האנטי-דמוקרטיות, שתוביל לקץ הדמוקרטיה הישראלית.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט. רבותי, אבקש בקצרה. אם אתם לא מחדשים משהו, אז בקצרה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למותר לציין שאני מצטרף לדברי הגינדי החריפים, וכל דבר גינדי לא יהיה חריף מספיק בשביל לבטא את שאט הנפש מהמעשה. טוב עשה יושב-ראש הכנסת שפתח את הישיבה בדברי הגינדי.

אבל, אדוני היושב-ראש – אני רוצה, אם אפשר, את הקשבתך – אני מבקש להציע הצעה. אנחנו מגנים, אנחנו כותבים, אנחנו מבטאים את זעזוענו ממעשים כל כך קשים. אני מציע שהכנסת תבטא באקט סמלי את היחס שלה או את שאט הנפש שלה מהמעשה שנעשה. אני מציע, שבתום דברי הגינדי תפסיק הכנסת את ישיבתה למשך חצי שעה. זה לא יפגע באופן דרסטי בסדר-היום של הכנסת, אבל זה יבטא את הרעיון, שהבית הזה כולו מזדהה עם דברי הגינדי בצורה מלאה, חד-משמעית, וללא שום סייג.

אני רוצה לומר, שכאשר פגעו בחברת הכנסת יעל דיין היום, ניפצו את שמשות הדמוקרטיה במדינת ישראל – של כל אחד ואחד בבית הזה. וזה קורה יומיים לפני האזכרה במלאות שנה להירצחו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה. אני חושב שזה המינימום. אפשר אולי לחשוב על רעיון אחר. הרעיון שעלה אצלי באופן ספונטני זה שהכנסת לא תחזור לסדר-היום הרגיל שלה, אלא לאחר מחצית השעה של הפסקה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נעשתה נבלה היום בחברון כאשר מישהו, אינני יודעת את שמו, העז לפגוע בחברת הכנסת יעל דיין ובעצם לסכן את חייה. הפעולה הנפשעת הזאת לא זכתה למענה הולם מצד המשטרה ורשויות החוק, וככל ששמעתי, האדם שעשה את זה הובל לתחנת המשטרה ושוחרר מיד.

אני חושבת, שהכנסת כולה צריכה לתבוע מהמשטרה, מהפרקליטות ומכל מי שמעורב בנושא לבדוק כיצד זה קרה שהאדם הזה לא נעצר מיד ולבדוק כיצד ייעשו ההליכים כדי שהוא יעמד במהרה לדין.

אני מבקשת לומר עוד, ברשותך, אדוני היושב-ראש, שהכנסת הזאת צריכה להיות ערה לעובדה, שמי שמשלים עם מעשי נבלה והתעללות יומיומיים באוכלוסייה הערבית בחברון, שמי שמשלים עם כך שיורקים ומשתינים על הערבים השכנים שגרים ליד המתנחלים, בסופו של דבר מגיע למצב שבו שופכים מים רותחים על חברת כנסת.

הדמוקרטיה שלנו נמצאת במצב מאוד מסוכן. יש בה חריצים, יש בה סדקים, משום שאנחנו לא משנים את המצב הלא-נורמלי הזה שקיים בחברון. אני חושבת שהגיע הזמן שנבין זאת. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מגיעים לרגע שבו חלק מחברי הכנסת, בעיקר מן המרכז והשמאל – נצטרך ללכת עם הגנה של ביטחון בפעילותנו הציבורית. אנחנו נמצאים בהרס הדמוקרטיה. החברה נמצאת בקיטוב חברתי חמור מאוד, המסוכן לאחדותה. אם הכנסת לא תביע את דעתה בצורה החריפה ביותר על מה שקרה היום, אם לא נהרהר לעצמנו בעניין הזה, כי אז פשוט הבית הזה מסכן את הדמוקרטיה של מדינת ישראל.

לכן אני פונה אליך – אסור לעבור על מה שקרה לסדר-היום, אסור לשתוק, צריך למצוא את הדרך לומר את הדברים בצורה החריפה ביותר, למען ביטחון מדינת ישראל, למען ביטחון הכנסת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת גדעון עזרא. אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו זוכרים היטב את מה שקרה לפני שנה. אנחנו צריכים, לפי דעתי, ליישם את הלקחים מלפני שנה. ומעבר לגינוי של כל מעשה אלימות, חובה עלינו לעשות דברים מספר.

האחד, לפנות לכל האנשים השפויים במדינה הזאת ולבקש מהם שכל שביב של מידע כזה או אחר, אינפורמציה כזאת או אחרת, יעבירו לשלטונות הביטחון בעוד מועד.

דבר שני, אני פונה לשלטונות הביטחון: אנא מכם, בכל מקרה של ספק, יש לכם היכולת, יש לכם הכוחות, תפעלו בנחישות להכניס אדם למעצר מינהלי – ולא להסתפק בדברים שאין בהם תועלת ואין בהם ערך.

והדבר השלישי – אני חושב שחשוב לכולנו שלא נעשה זה כנגד זה פרובוקציה מסוג כזה או אחר, ופה, בבית הזה, נראה דוגמה אישית כיצד צריך להתנהג. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון עזרא. חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חבר הכנסת שאול יהלום.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חוזרת עכשיו מסיור של הוועדה לקידום מעמד האשה בחברון, ואני מוכרחה להודות שאני חוזרת מחברון בעצב רב. ראשית, כמה יהודים התנפלו על חברת הכנסת יעל דיין ועלי, ובין היתר אמרו עלינו שאנחנו רוצחות; אני מצטטת. לא פעם אחת ולא פעמיים הטיחו בנו האשמה שאנחנו רוצחות – – –

שבח וייס (העבודה):

בוגדות.

נעמי חזן (מרצ):

— — — בוגדות

שבח וייס (העבודה):

בדם ואש חברון תיפדה.

נעמי חזן (מרצ):

ואחרי זה, חבר הכנסת שבח וייס, התיזו על חברת הכנסת יעל דיין הרבה – ועלי קצת – מים רותחים. אם אנחנו מסוגלים להידרדר למצב כזה, מצבנו בכי רע.

אבל, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, זיהיתי מייד את האדם ששפך את התה – —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

את הנמושה.

נעמי חזן (מרצ):

— — ניגשתי לחיילי מג"ב, ביקשתי שיעצרו אותו, ליוויתי אותו עם החיילים לתוך תחנת המשטרה ליד מערת-המכפלה. לתומי חשבתי, שאם אני מובילה אדם לתוך תחנת המשטרה בידי שוטרי מג"ב, בעקבות המהומה, הוא ייעצר.

חזרתי לברר את מצבה של חברת הכנסת יעל דיין, והסתבר לי בתוך דקות ספורות שהאדם נכנס לתחנה ושחרר על-ידי השוטרים שם.

ובכן, חטא על פשע: הסתה, אלימות, חבלה גופנית בחברי כנסת, ואז – חוסר יכולת של השלטונות לעצור את האדם.

כנסת ישראל חייבת למחות על הפגיעה בכבודה ובכבוד חבריה. אבל היא חייבת גם להתעצם ולדאוג לכך, שכל אדם שמתנהג בצורה כזאת ומביאים אותו לתחנת משטרה – ייעצר ויבדק.

לכן אני פונה לעמיתי חברי הכנסת בבקשה: אנחנו מבצר הדמוקרטיה, ואנחנו רוצים לא רק לחוקק ולהתנהג כדמוקרטים, אלא גם לדאוג לאכיפת הדמוקרטיה במדינת ישראל. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת שבח וייס. רבותי, אנשים רשומים, אני נתתי לכל מי שביקש לדבר, אני מבקש להסתפק בדקה, להיות תכליתית וממצה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני רוצה להצטרף לגינוי המעשה, ובמידת הצורך – אינני רואה כאן את חברת הכנסת יעל דיין – לאחל לה רפואה שלמה, אם היא מאושפזת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

רפואה לא תזיק לה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין כל ספק שהעושים מעשים נפשעים אשר כאלה מן הראוי שייענשו בכל חומרת הדין.

אני רוצה להעיר הערה נוספת, בפרט בעקבות דבריו של חבר הכנסת חיים רמון. כאשר אנחנו מגנים מעשים בשולי החברה, של אנשים בודדים שלוקחים את החוק לידיהם, לכמה מחברינו יש, כנראה, תכונה לצרף לכך, באותה הזדמנות, כמה דברים פוליטיים ולהתקיף גם חברי בית שנמצאים בקשר עם חוגים אלה ואחרים.

אני מציע לך, חבר הכנסת חיים רמון, ככל שתתמקד ונתמקד כולנו בגינוי המעשה עצמו, כן נעשה את הדבר הנכון ונעצים את הגינוי. ברגע שאתה קושר דברים שלא ממין העניין ומאשים חלקים מהבית, ועל-ידי זה אתה גורם לכך שאתה הופך את העניין לפוליטי – אתה בעצמך מחליש את הגינוי. אין שום קשר – – –

חיים רמון (העבודה):

אני מציע שלא תעמדו בקשר עם גורמים אנטי-דמוקרטיים; זה הכול – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רמון – לא ויכוח. אני מבקש.

שאל יהלום (מפד"ל):

לפני שבוע ימים, עשרות סופרים ואנשי רוח פרצו שלושה מחסומים – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת זיסמן ורמון, אני מבקש שתפסיקו להפריע.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה גרמת לכל זה.

היו"ר מ' שטרית:

למה אני גרמתי? אני מבקש שתפסיקו להפריע. רשות הדיבור כרגע לשאל יהלום, והוא צריך לסיים.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, לפני שבוע פרצו 50 סופרים ואמנים שלושה מחסומי צה"ל; ויש חלק מחברי הבית, אולי יותר מחבריו של חיים רמון, שקושרים קשרים עם אנשים אלה שהם פורצי חוק ומתנגדי הצבא. אני אומר את זה רק כתגובה על דבריך, חבר הכנסת רמון. מובן שלא הייתי מעלה את זה.

לכן, אני אומר, הבה נגנה אותם אנשים שעושים מעשים אשר לא ייעשו. לא נצרף לזה כל מיני מגמות שיש לנו בנושאים הפוליטיים. תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת שבח וייס. אחריו – חבר הכנסת מקסים לוי. אני מבקש להתמקד בנושא הזה בלבד.

שבח וייס (העבודה):

קודם כול אני רוצה להצטרף לדברי הגינוי של קודמי ושל יושב-ראש הכנסת.

התופעה הזאת כל כך טיפוסית לצמיחתו של פאשיזם. ככה מתחילים הפאשיסטונים הקטנים. הם קודם כול חכמים על חלשים. יש להם תאווה מיוחדת להכות ולהזיק לנשים. בהתחלה קוראים להם מטורפים; אחר כך יש סביבה אוהדת של המטורפים; אחר כך יש סביבה מבינה; אחר כך יש מחנה של אומרי "אבל": תגנה אותו אבל לא את אחרים; אחר כך יש כאלה שכל הזמן יוצרים אווירה של בוז וזלזול בעם אחר; אחר כך הם מתנכלים למי שרוצה לראות בעם האחר עם שווה.

זה התהליך, חברים. אלה לא מטורפים, אלה לא בודדים. אחרי כל התבטאות שלי ברדיו ובעיתון לזכרו של יצחק רבין, אני מקבל 20-30 מכתבי איומים מהאגף הפאשיסטי של מדינת ישראל. במדינת ישראל צומח פאשיזם על רקע המשך היחסים שלנו עם הפלשתינים, על רקע היחסים בתוכנו, וזו תופעה טיפוסית לחלילה הפאשיסטית שהתפשטה בארצנו. זה אסון, ופה – פעולה כוללת ולא חמקמקת ולא "אבל" ולא להגיד שזה לא פוליטי. זה חלק מהאקולוגיה החדשה פה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת מקסים לוי. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

דיברו על הגינויים, כולנו עוד נדבר עכשיו במליאה, ואני מציע הצעה לסדר שתסיים את העניין. ודאי שכל אחד מן היושבים כאן מגנה את הדבר הזה, כי התופעה הזאת תעמיק אם נעבור לסדר-היום ולא נקבע שמליאת הכנסת כולה, על כל חלקי הבית, מגנה את התופעה הזאת, מבקשת משלטונות הביטחון או ממשטרת ישראל להעמיד לדין את האשם ולעדכן את מליאת הכנסת מה עשו זרועות הביטחון כדי לעצור את האדם הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת אופיר פינס-פז. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מצטרף, כמובן, לגינוי הרחב שנשמע כאן בבית, ואני שמח שבאמת כל חלקי הבית מגנים את המקרה הנורא שקרה היום בחברון.

אני רוצה רק לומר: לא יעזור כלום, חבר הכנסת יהלום, דבר דבור על אופניו והדברים קשורים. בשבוע שעבר תלו על המודעות לציון שנה לרצח יצחק רבין מודעות של תנועת "כך", מודעות על מאיר כהנא. זה לא היה במקרה, זה היה מתגרה, זה היה מבזה, זה היה משפיל, זה היה "דווקא", והמשטרה לא עצרה את המדביקים, אף שכולם יודעים מי היו המדביקים. נותנים לדברים לקרות. יש איזו תחושה, שהדברים מותרים, שלא צריך לנקוט יד חזקה, ודבר גורר דבר.

הקריאה מהבית הזה, אדוני היושב-ראש, צריכה להיות קריאה חד-משמעית למשטרה, לגורמים שצריכים לאכוף את החוק – כי יש חוק, צריך רק לאכוף אותו – לא לוותר, לא להקל ראש. דמו של איש ציבור אינו הפקר, לא גופו, גם לא זכרו.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף למגנים, ואני מתפלא על אלה שמתפלאים כי קרה דבר כזה.

במקרה היום ביקרנו בבית-לחם, והנשיא ערפאת שמח לקבל אותנו בתור ועדת הפנים של הכנסת. כשנכנסנו אליו הוא הושיט יד, וחלק מחברי הכנסת סירבו להושיט לו יד. לכן הוא גירש אותם משם. אני לא מתפלא על האזרח הפשוט כשחברי כנסת מתנהגים כך. הוא שאל אותם: בשביל מה באתם. אם אתם לא רוצים להושיט יד? לכן הם גורשו.

אני לא מתפלל על אזרח שעושה דבר כזה בזמן שאצלנו בכנסת, רק בשבוע שעבר פאשיסט אחד מחברי הכנסת קיבל 18 קולות לייצג את הכנסת. הבעיה נמצאת פה, לא רק ברחוב, כשחלק מחברי הכנסת הם ממש פאשיסטים, עם דעות פאשיסטיות, והם יושבים פה. הוא קיבל 18 קולות, וזו בושה לכנסת ישראל שהוא קיבל 18 קולות.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח סלים.

אתם הסכמתם להחליף? אם כן, חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף, כמובן, לכל הודעות הגינוי, ואני שמח שהן באות מכל חלקי הבית, אבל מה שחמור בעיני הוא מה שסיפרה לנו חברת הכנסת נעמי חזן, שמשטרת ישראל מתייחסת כל כך בקלות לעבירה שבעיני היא חמורה כל כך, וכך צריך להתייחס לתקיפה פיזית נגד איש ציבור, נגד חברת כנסת. איך זה יכול להיות שמשטרת ישראל לא עוצרת מייד אדם שפוגע בצורה ברוטלית, קשה כל כך, בחברת כנסת שבאה לבצע את תפקידה?

לכן רציתי כבר להודיע לבית, שנקיים מחר בירור בוועדת הפנים ונזמין את מפקד המחוז לבוא ולהסביר איך לא עוצרים אדם שתוקף נבחר ציבור בו במקום. תאר לך, אם חבר הכנסת זיסמן היה תוקף מישהו, מה המשטרה היתה עושה, חס וחלילה.

חגי מירום (העבודה):

למה דווקא זיסמן?

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, תרשה לי בתחילת דברי לקדם בברכה את האורחים ביצע הכבוד.

אני רוצה לצטט משורר גרמני בשם נימלר, שאמר: כאשר באו לעצור את הקומוניסטים, לא מחיתי כי אני לא קומוניסט; וכאשר באו לעצור את הסוציאל-דמוקרטים, לא מחיתי כי אני לא סוציאל-דמוקרט; וכאשר באו לעצור את הקתולים, לא מחיתי כי אני לא קתולי; וכאשר באו לעצור אותי, לא היה מי שישמיע קול מחאה.

אני סבור, שהיינו צריכים להעמיד את הפושעים האלה במקומם, לא היום אלא לפני הרבה זמן, כשהרב לוינגר השתולל בחברון, כשהכנופיות האלה עשו ככל העולה על רוחן ברכושם, בכבודם ובנפשם של בני העם הפלשתיני. היינו צריכים להשמיע קול צעקה גם כשבתי-המשפט הטילו עונשים אומללים, מצחיקים, על אותם פושעים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

גם בתל-שבע, גם בתל-שבע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור, כבוד היושב-ראש, שזה לא מאוחר מדי – ויפה שעה אחת קודם. עדיף שנתאחד היום מאשר נצטער אחר כך.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, הייתי עם הוועדה לקידום מעמד האשה, כחבר הוועדה, חוויתי את החוויה, ואני אומר לכם: אני לא הופתעתי. אלה הן הנורמות בשטחים, זו ההתנהגות של המתנחלים. אני כבר נפגעתי כמה פעמים מהתנהגות של מתנחלים, כאשר שוטרים וחיילים ואנשי משמר הגבול עמדו לידי, ואף אחד לא הגן. זה מה שקרה היום.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אתה רואה מה אתה עושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

תפסיק, אני לא קטעתי אותך. תפסיק, תשתוק בינתיים, אתה לא היית שם.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני יכול לצעוק יותר ממך. אל תגנה את כולם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה לא היית שם, אתה לא יודע. תשמע מה שאומר.

מה שהיה שם הוא, שחברת הכנסת יעל דיין התראיינה לאיזו טלוויזיה, ומסביבה היו כולם – שוטרים, חיילים, אנשי משמר הגבול. אני עמדתי לידה, עם חברי כנסת אחרים. ניגש חרדי – אני לא יודע – דתי, עם זקן, בן 54-55, מתנחל או לא מתנחל – אני לא יודע, באמת לא חקרתי את זה, אף אחד לא חקר את זה – ניגש עם כוס תה רותח ושפך אותו על הפנים ועל החזה שלה. כולם עמדו מהצד, אף אחד לא נגע בו. כשהתחלנו לזעוק בא איזה חייל, לא שוטר, לא איש משמר הגבול – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מה היה בתל-שבע? מה אתה מדבר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה זה שייך לעניין?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה גזען לא פחות מהם.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, אם לא ייפסק הוויכוח, אני אפסיק את הדיון בנושא הזה. אני נותן לכל אחד לדבר בשקט במסגרת של דקה. חבר הכנסת עזרא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה שמדאיג אותי הוא לא אותו אדם עצמו, מדאיג אותי שאחרי שסרן בצבא לקח אותו והכניס אותו לתחנת המשטרה, באו שני שוטרים ושחררו אותו, ובחוץ המתנחלים צהלו ולקחו אותו בשמחה. לאחר מכן הגיע פקד מהמשטרה ואני אמרתי לו: הנה משחררים אותו, תעצור אותו. הוא אמר: שתבוא יעל דיין בעצמה, תגיש תלונה, ואחר כך נלמד את הנושא. אמרתי לו: אבל בינתיים תעכבו אותו אצלכם במשטרה. מה אתם משחררים אותו? הוא שאל אותי: אתה מכיר את השוטרים ששחררו אותו? אתה מזהה אותם? אמרתי לו: אני לא מכיר אותם, אני לא מזהה אותם, אבל הנה האיש עומד בצד, כי הוא עוד לא עזב את המקום. אבל אף אחד לא זז, לא משמר הגבול, לא המשטרה, לא חיילים; ושחררו אותו.

לכן, ההתנהגות הפסולה היא לא של האדם הבודד אלא של המערכת. יש לכם נורמות פסולות. הפאשיזם היהודי פועל בשטחים. דעו לכם, שכל עוד אין הפסקה של ההתנחלויות ושל הכיבוש, החברה היהודית במדינת ישראל מידרדרת. עכשיו הם פוגעים בערבים, פוגעים בשמאלנים, אחר כך יפגעו בכם, בימין.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

-- --

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא רחוק היום שמה שקרה ליצחק רבין עלול, חס וחלילה, לקרות למישהו מהימין, כי לגביהם גם אתם בוגדים אם תסכימו לפשרה בחברון. זה מה שקורה, ואף אחד לא חושב על זה. לא מספיק לגנות. צריך לומר את האמת כפי שהיא. הפאשיזם היהודי פועל בשטחים. צריך להשתחרר מהכיבוש כדי לשים קץ לפאשיזם.

היו"ר מ' שטרית:

רבותי, יש לנו עוד שלושה דוברים. אני מבקש לא להפריע לאף אחד מהם לדבר במסגרת של דקה. אלה לא הצעות לסדר-היום. אנחנו רוצים לסיים את הנושא הזה ולעבור לסדר-היום שלנו.

אני מזמין את הדובר הבא, חבר הכנסת אלכס לובוצקי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, בשבת הבאה נקרא את פרשת השבוע על אברהם אבינו: "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך. יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ" וכו'. אומר רש"י: "ורחצו רגליכם, כסבור שהם ערביים". אברהם אבינו ראה שלושה אנשים עומדים, חשב שהם ערביים, רץ לקראתם, הזמין אותם להכנסת אורחים אצלו באוהל.

מי שפגע היום בחברת הכנסת יעל דיין ליד קברו של אברהם אבינו ביזה את זכרו של אברהם אבינו ואינו ראוי להיקרא כמי ששומר על הגחלת והחותם של אברהם אבינו. תודה רבה.

חגי מירום (העבודה):

הוא עשה את זה גם ליד קברו של יימח שמו גולדשטיין.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת לובוצקי. חבר הכנסת עזמי בשארה. אני מבקש לשמור על השקט, בלי הערות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי שפגע היום בחברת הכנסת יעל דיין לא ביזה את אברהם אבינו אלא פגע בחברת הכנסת יעל דיין, נבחרת ציבור שיש לה חסינות. הפגיעה בה ובגופה היא העניין, לדעתי. לא צריך לחפש כל מיני פירושים סביב אברהם אבינו. אם נברח מזה, לא יהיה אפשר להבין בשביל מה הדיון המיוחד הזה בנושא.

נסים דהן (ש"ס):

רצו להגן עליך, תודה רבה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת שבח וייס דיבר גם בשמי כאשר הזכיר את הפאשיזם הזוחל כאן. אבל אם אנחנו כבר מנצלים את הבמה הזאת לדיאלוג, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת יהלום, שהעניין הוא לא רק בשפיכת מים רותחים על מישו – דבר מגונה בכל מקרה. בדיוק כמו שגיני רצח רבין אינו רק גינוי לשמו. רצח הוא דבר גרוע, שפיכת מים רותחים היא דבר גרוע. אבל הרצח הוא רצח פוליטי של ראש ממשלה נבחר, לא סתם רצח, וזה מה שחמור. כך חמור גם שמתנחל כובש בחברון שפך מים רותחים על חברת כנסת שנבחרה בצורה דמוקרטית ויש לה חסינות. זו מסגרת העובדות, וזה מה שחשוב.

אין להשוות את זה לסופרים שפורצים לעיר נצורה, חברון, בשביל להזדהות עם תושביה. אין מה להשוות. בכך שהשווית את המעשה של הסופרים, שאף אחד מהם לא פורע חוק ולא משתמש באלימות, שהלכו להזדהות עם אנשי חברון הנצורה בזמן מצור מכוער ואכזרי, אתה עשית בנאליזציה של המעשה שנעשה נגד חברת הכנסת יעל דיין.

החשוב הוא הפגיעה בדמוקרטיה והפוליטיות של העניין; לא שפיכת המים הרותחים על גופה של יעל דיין, אלא המעשה האלים נגד חבר כנסת, נבחר ציבור, על-ידי מתנחלים פורעי חוק. תארו לעצמכם, אם כך הם עושים לחברי כנסת, מה הם עושים לילדים ערבים חסרי ישע בשטחים, מה הם עושים כשאין אף אחד וכשאנחנו לא מקיימים דיונים כאלה.

על זריקת אבן זרועות הביטחון עוצרות עד תום ההליכים, למשך חודשים רבים. האיש הזה נתפס ביד והוא כבר שוחרר.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. דיברת שלוש דקות. חבר הכנסת נסים דהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, גם אנו מצטרפים לכל דברי הגינוי והמחאה שהעלו כאן חברי הכנסת על המעשה הנפשע, על האלימות נגד חברת כנסת. אבל בהזדמנות זו, מכיוון שידידי חברי הכנסת באו חשבון, תרשו לי גם כן לבוא אתכם חשבון.

אני מוחה על כך שהיתה כאן מחאה על כך שנפגעה חברת הכנסת, שכבודה במקומה מונח. אבל כאשר חבר הכנסת רביץ נפגע על אמונתו ובמילוי תפקידו ונדחף, לא על-ידי תושב סתם אלא על-ידי שוטרים שהיו אמורים לשמור על החוק – בשעה שהוא מחה על חילול שבת הוא נדחף על-ידי שוטרים ונפגע – איש מחברי הכנסת לא אמר מלה. חבר כנסת נפגע במילוי תפקידו. מישהו דיבר?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

למה לא דיברתם? הוא סוג ב'?

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת סלים – לא ויכוח.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אבל צריך לדייק.

היו"ר מ' שטרית:

כמו שאתה אולי לא דייקת, גם הוא לא מדויק. חבר הכנסת דהן, אני מבקש לסיים.

נסים דהן (ש"ס):

אני חוזר: אנחנו מוחים, אנחנו מגנים את מה שהיה היום בחברון. אנחנו נגד, וכפי שאמרתי בקריאת ביניים – אנחנו שולחים לה ברכת רפואה שלמה. אבל אם אנחנו רוצים לשמור על כבודו של האדם – כל אדם באשר הוא אדם, ולא משנה באיזה צד של המפה הפוליטית הוא נמצא. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יונה ייב.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, תופעות האלימות בשטחים, תופעות הפאשיזם הגואה, אין להן גבול. הייתי היום בחברון, ראיתי איך נוהגים שם בציבור שלם של פלשתינים ביד קשה, בנשק שלוף, על-ידי אזרחים שקוראים להם מתנחלים ועל-ידי הצבא כאחד.

כאשר אחד, חלאת אדם, בא ופוגע בחברת כנסת, אף אחד לא פוצה פה. הגיע הזמן לשים קץ לעניין הזה. השחתה זו תשחית בסופו של דבר כל חלקה טובה במדינה הזאת. הם משחיתים הכול. מי שרואה ולא פוצה פה ונותן לדברים האלה להשתולל, בסופו של דבר גם הוא ייכווה באש הזאת.

אני מגנה, כמובן, גם את התנהגותם של חברי כנסת שהלכו לבית-לחם ונהגו מנהג לא יפה לכל אדם. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת יונה יהב, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת חיים אורון.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני רוצה לברך אותך על כך שסטית מסדר-היום ואפשרת לנו להביע את עמדותינו בנושא כל כך כאוב. חבל, חבל מאוד ששולחן הממשלה ריק. זה לא עניין בין-סיעתי, של סיעה זו או אחרת.

כאן אני בא ואומר דבר קשה: הולך ומתארגן הרצח הפוליטי הבא במדינת ישראל. מה שקרה בחברון לחברת הכנסת יעל דיין הוא פשוט חזרה כללית.

תראו את העיתונים של הימים האחרונים. כבר יושבים 120 רבנים – פינוי חברון, התאבדות. פסק ההלכה שגרם למה שקרה בשנה שחלפה חוזר בריטואל, ולא משנה מי בשלטון, ימין או שמאל. השיטה ממשיכה.

לכן, חבל מאוד שהוויכוח או ההתבטאות הזאת או הכינוס הזה, דובר מפה ודובר מפה, בגיני של המעשה – נעשים כלאחר יד, שלא על-פי סדר-היום, בלי שחברי הממשלה ישובים במקומותיהם ואומרים את מה שיש להם לומר, כי זה לא עניין פרטי וספונטני, שאנחנו צריכים להודות לחבר הכנסת חגי מירום שהעלה אותו.

לכן אני בא ואומר: ראו, הוזהרנו כולנו, ולא משנה איזו השקפת עולם אנחנו מייצגים כאן בבית.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת יונה יהב. אחרון הדוברים – חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאוד דיברו אלי דבריו של חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, ואני מבין שכך הוא ביטא באופן הקיצוני ביותר את הסתייגותו מהמעשה. מה שמאוד דיבר אלי בדבריו זה שהוא לא המשיך בשום "אבל", כי ברגע שאנחנו מתחילים ב"אבלים" אנחנו נמצאים במקום אחר.

אם אין אמירה בוטה וחד-משמעית לגבי מקרים מהסוג הזה ומתחילים להשוות, וכל חבר כנסת מתחיל לספר איך קרה לו ששוטר דחף אותו בהפגנה אחת, בשתי הפגנות, במאה הפגנות, ולעתים הוא הגיש על כך תלונה ולעתים הוא לא הגיש על כך תלונה – שום דבר לא יעזור. לא בזה מדובר. מדובר בחזרה של מה שחשבנו שלא יחזור והוא כן חוזר, ואוי לנו שכך קורה. וכבר קראו את קטעי הכרוניקה של הימים האחרונים: עוד פעם הוראה של רבנים, עוד פעם אמירה שזו התאבדות, עוד פעם פסק הלכה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, אני מבקש לסיים.

חיים אורון (מרצ):

אני מסיים.

עוד פעם מסתובב חבר כנסת עם "עוזון" – ממציאים שמות – כלי משחית, מול חיילים ועושה איגוף מימין ואיגוף משמאל. מה זה משדר, מה זה אומר למי שרואה את זה בטלוויזיה? זה אומר שאם חבר הכנסת יכול להסתובב עם "עוזי" מול חיילים, הרי מישהו יכול לעשות דבר אחר. והפסיקו עם ה"אבלים" הללו.

מחרתיים נשתתף כולנו באחד הימים הקשים של הכנסת הזאת.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אורון, נא לסיים.

חיים אורון (מרצ):

לכן אני חושב, שאי-אפשר להרפות מן האמירות החריפות הללו, ושום אמירה חריפה פה לא מיותרת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

רבותי, אני חושב שאסכם נכונה את הדיון אם אומר, כמעט על דעת כל חברי הבית שדיברו פה – ונתתי לכל מי שביקש לבטא את דעתו – שהכנסת מגנה בחריפות רבה את המעשה הנפשע הזה שנעשה בחברון כלפי חברות הכנסת שהיו שם במסגרת תפקידן בוועדה למעמד האשה, ואנחנו קוראים לשלטונות החוק ולמשטרה לעצור את האשמים ולהעמיד אותם לדין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אני לא רוצה להיכנס לעניין של ועדות חקירה.

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום, והנושא הראשון: הודעת ועדת העבודה והרווחה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות החוק הבאות – — —

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי לפני כן להעיר הערה.

היו"ר מ' שטרית:

אני לא מאשר היום חריגות נוספות מסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

לא בנושא הזה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רענן כהן, הערה בנושא הקודם או בנושא אחר?

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה להעיר משהו לגבי מסמך שהוגש על-ידי מזכיר הכנסת.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה, אדוני, אבל תעשה את זה במהירות. יום קשה עבר עלינו היום.

רענן כהן (העבודה):

כן, יום קשה מאוד.

אני מודה לך מאוד, גברתי היושבת-ראש. הונח כאן מסמך של ועדת הכנסת: "על-פי סעיף 131 לתקנון, קובעת ועדת הכנסת את סדרי הדיון בתקציב השנתי לשנת 1997 והצעות החוק הנלוות כדלהלן". אני לא רוצה לפרט את המסמך, אבל אי-אפשר לדבר על תקציב הכנסת ועל הצעות החוק הנלוות. "הנלוות" זה חוק הסדרים במשק המדינה, ואני רוצה שיהיה כתוב במפורש: חוק הסדרים במשק המדינה. אי-אפשר להגניב את חוק הסדרים במשק המדינה דרך איזו פסקה שאיש לא יודע מה תוכנה. הדברים האלה חייבים להיאמר כאן. אמרתי את זה בוועדת הכנסת. חבל שמזכיר הכנסת או מי שהניח את המסמך על שולחן הכנסת הניחו אותו בנוסח הזה, שהוא לא הנוסח שהיה צריך לנקוט, כפי שהערתי, וחשוב שהערה זו תיאמר גם כאן.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה, אדוני. אנחנו נברר את העניין.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה, חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לומר לידידי חבר הכנסת רענן כהן, כמי שנכח בדיון הזה: זה הנוסח שהתקבל בוועדה, ואני מצטער שאתה מעיר את זה. זה הנוסח המדויק שהתקבל בוועדה, ולא היה שום שינוי בנוסח הכתוב שאושר בהצבעה בוועדת הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

לא, סליחה, אני הערתי – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני הייתי בוועדה.

רענן כהן (העבודה):

אתה לא הקשבת – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, נברר את העניין במזכירות הכנסת ונודיע דבר. מזכיר הכנסת מודיע, שהנושא הזה הוא מעניינה של ועדת הכנסת. אני מציעה לך, חבר הכנסת כהן, לפנות לוועדת הכנסת בהקדם האפשרי כדי להבהיר את העניין. על-פי החלטת הוועדה נודיע דבר גם במליאה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, תודה רבה – – –

הודעת ועדת העבודה והרווחה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הודעת ועדת העבודה והרווחה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק. בבקשה, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, על-פי חוק רציפות הדיון בהצעות חוק, התשנ"ג-1993, אני מודיע במליאת הכנסת על רצונה של ועדת העבודה והרווחה להחיל את דין הרציפות על הצעות החוק הבאות:

הצעת חוק הגנה על עובדים (חשיפת הפרת חיקוק ופגיעה בטוהר המידות), התשנ"ו-1996, הצעות חוק מס' 2518.

לא אחת קורה, שעובדים שהגישו תלונות על מעשים בלתי תקינים במקום העבודה, מוצאים את עצמם חשופים להתנכלות ולרדיפה מצד המעבידים, ולעתים אף מפוטרים מעבודתם בשל כך.

הצעת חוק זו באה להגן על העובדים במצבים האמורים בדרך של הקניית סמכות מיוחדת לבית-הדין לעבודה לפסוק פיצויים או לתת צו מניעה כנגד פגיעה בתנאי העבודה או פיטוריו של העובד.

הצעת החוק השנייה, שגם לגביה מבקשת ועדת העבודה והרווחה להחיל את דין הרציפות, היא הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד-1993, הצעות חוק מס' 2210.

חברת "בזק" הוקמה ב-1 בפברואר 1984, ורשות הדואר החלה לפעול ב-1 באפריל 1987. עובדי משרד התקשורת, שעברו לחברת "בזק" או לרשות הדואר, קיבלו תוספת מפעלית בגובה של 20% על שכרם בממוצע וכן תוספת של שתי דרגות לכל העובדים, אך העובדים שפרשו לגמלאות לפני כן לא קיבלו כל תוספת, אף שאופי העבודה לא השתנה. הצעת חוק באה לתקן את העיוות בגמלאות של עובדי משרד התקשורת שפרשו לפני שהחלו לפעול ברשות הדואר ובחברת "בזק".

היו"ר נ' חזן:

אני מודה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

אני מזכירה לחברי הכנסת, שסיעות רשאיות להציע בתוך שבועיים שדין רציפות לא יחול על הצעות חוק.

קריאה:

היו"ר נ' חזן:

אין הצבעה בשלב הזה. עוד מעט תהיה הצבעה, אבל בנושא אחר.

הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעות חוק

היו"ר נ' חזן:

אני מזמינה את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת שאול יהלום, למסור את הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ו-1996. אדוני.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש. על-פי חוק רציפות הדיון בהצעות חוק, התשנ"ג-1993, אני מתכבד להודיע לכנסת על רצונה של ועדת החוקה, חוק ומשפט להחיל את דין הרציפות על הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ו-1996.

על-פי הוראות חוק הרציפות, כל סיעה הרוצה בכך, או הממשלה, רשאיות להציע בתוך שבועיים שדין הרציפות לא יחול על הצעת החוק. אם תוגש הצעה כזו, תחליט הכנסת בעניין. אם לא תוגש הצעה כזו, או אם תוגש ותידחה, תמשיך ועדת החוקה, חוק ומשפט לדון בהצעת החוק, ורשאית היא לנהוג בדיונים שנתקיימו בכנסת הקודמת כאילו היו אלה דיוניה שלה.

אני רוצה לומר, שהחלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט על הבאת הבקשה למליאת הכנסת בדבר החלת חוק הרציפות התקבלה ביום רביעי, ג' במרחשוון, 16 באוקטובר 1996. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, אדוני.

ועכשיו, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 57) (ענישה בעבירות מין), התשנ"ו-1996. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט – 16

נגד – 1

נמנעים – אין

הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 57) (ענישה בעבירות מין), התשנ"ו-1996, נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

אני מבינה שהחוק עובר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז-1996

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום הוא הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז-1996, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת אברהם רביץ. אדוני.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית עניינה מתן הקלות במס הכנסה לתושבי יישובי גבול הצפון. ההצעה הזאת מדברת על הקלות מעבר להקלות הקיימות כיום, וזאת על-פי החלטות הממשלה בעקבות מבצע "ענבי זעם".

המצב כיום הוא, שתושבי יישובי גבול הצפון זכאים להנחה במס בשיעור של 10%, בהתאם לתקנות מס הכנסה שתוקפן יפוג ביום 31 בדצמבר 1996. הצעת החוק הנוכחית, שעברה בקריאה ראשונה, מאריכה את תוקפן של תקנות אלה עד ל-31 בדצמבר 1998, ומעניקה סמכות לשר האוצר להגדיל את שיעור ההנחה מ-10% ל-15% לכל היותר. אם מדובר בתושבי קריית-שמונה, ההנחה המרבית תהיה עד לתקרה של 20% מן ההכנסה החייבת במס.

הכוונה של הצעת החוק ברורה, והיא לעודד תושבים להישאר ביישובי גבול הצפון ועל-ידי כך לחזק יישובים אלה. אנחנו מודעים לכך שהצעת החוק באה לחזק את התושבים שמצבם הוא בינוני ומעלה, כי מדובר כאן על הקלות במס. לצערנו, יש שם תושבים רבים שאינם משלמים מס כלל וכלל, אבל יש עניין לחזק את היישובים על-ידי כך שנגרום גם לאוכלוסייה קצת יותר חזקה להסכים להמשיך ולהתגורר בהם.

לכן, חברי הכנסת, אני מציע לאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. תודה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת אברהם רביץ.

יש כמה מסתייגים. ההסתייגות הראשונה לשם החוק היא של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, יש לך שתי הסתייגויות. אם את רוצה לנמק אותן בו-זמנית, יש לך עשר דקות.

נסים דהן (ש"ס):

לפי התקנות החדשות, באותו נושא זאת הסתייגות אחת.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — —

הי"ר נ' חזן:

זה למיטב ידיעתי, ואני אתיעץ. בינתיים, חמש דקות על ההסתייגות הראשונה לשם החוק; זה לא באותו נושא. גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הקלות והטבות שניתנות לתושבים המתגוררים בפריפריה, במרחק מהמרכז, יש בהן היגיון, שכן הן מעודדות תושבים לגור באותם אזורים, ומקילות עליהם נוכח ההוצאות שלהם, שהן גבוהות יותר. עם זאת, אני חושבת שהצעת החוק המונחת לפנינו איננה כוללת את כל היישובים לפי קריטריונים כלכליים, אלא כוללת יישובים בצורה שרירותית למדי. בהקשר זה אני מבקשת להציג את התפיסה שלנו, של הכנסת, את התפיסה של הממשלה לגבי עידוד תושבים.

בדיוק באותו שבוע שבו דובר על מתן ההקלות האלה השמיע שר בכיר בממשלה שוב את הססמה החלודה, שחשבנו שהיא כבר קבורה באיזה מחסן ולא יעלו אותה עוד, את הססמה החלודה של ייחוד הגליל. בעצם זה עומד בסתירה מוחלטת, נדמה לי, למה שאנחנו צריכים להבין בעידוד התושבים בצפון הארץ. אני חושבת שהנוסחה שהכנסת צריכה לאמץ לעצמה היא פיתוח הגליל, פיתוח צפון הארץ לטובת כל תושביו, יהודים וערבים, בני כל העדות, בני כל הדתות, ולא לפי העיקרון שעכשיו מנסים השר שרון והממשלה כולה לקבוע.

הנושא הוא חמור ביותר. היישובים הערביים בגליל סובלים ממחנק בלתי רגיל בגלל תוכניות המיתאר שאינן מאושרות, וכשהן מאושרות הן מצופפות אותם, ויש יישובים שאין להם מקום לא להקים בית-ספר ולא להקים מוסד ציבורי כלשהו. ודאי שאין מקום לבנות בתים לבנים ולזוגות הצעירים. אנחנו נמצאים במצב שבו אין אזורי תעשייה. אנחנו נמצאים במצב שבו מפעלים קטנים שקמו בתוך היישובים, ובעיקר מפעלי טקסטיל, עומדים בפני סגירה.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני חושבת שאנחנו צריכים היום, בדיון הזה שאנחנו מנהלים בקשר להקלות ליישובי הצפון, להציג את הנושא הזה במלוא החומרה. הגיע הזמן לשים קץ לכל ביטויי האפליה, לשים קץ לכל הניסיון להפריד אזרחים לפי דתם או לפי לאומיותם ולתת הקלות וסיוע לפי קריטריון כלכלי. אילו הלכו לפי קריטריון כלכלי, אדוני יושב-ראש הוועדה, אתה יודע כמוני, שיש עוד הרבה מאוד יישובים בגליל שאינם מקבלים את ההטבות ואת ההקלות למרות מצבם הכלכלי הקשה, למרות השיעור הגבוה מאוד של פועלים ומשפחות שחיים מתחת לקו העוני שיש בהם.

יצחק וקנין (ש"ס):

— — — מדובר על יישובי הצפון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני יודעת במה מדובר, אדוני. אני יודעת במה מדובר, ואמרתי שאני לא מתנגדת להקלות שניתנות לקריית-שמונה או למושבנים בגבול הצפון, אבל השאלה שלי היא מה הקריטריונים שיש לממשלה כשהיא מגישה הצעת חוק כזאת. תודה.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה. גברתי, דיברת אומנם חמש דקות אבל יש לך עשר, אם את רוצה אותן.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

היא מיצתה את הנושא.

היו"ר נ' חזן:

אם מיצית את הנושא – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אבל את אמרת לי רק חמש דקות.

היו"ר נ' חזן:

אני חוזרת ואומרת, חברי הכנסת, כל הסתייגות היא חמש דקות. אין שינוי בתקנון בעניין הזה. מה שכן, אם חבר כנסת מגיש הסתייגות לסעיף מסוים, ואחר כך, לחלופין, לחלופי חלופין על ההסתייגות באותו נושא – רק חמש דקות. לחברת הכנסת גוז'נסקי יש שתי הסתייגויות. לכן את רשאית, אם את רוצה, לדבר עשר דקות. יש לך עוד חמש דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה, גברתי.

אני מבקשת, בהמשך לנושא הזה, להציע לחברי הכנסת לתמוך בהסתייגות שלי לסוף סעיף 1.

הבעיה שלנו, לדעתי, היא בגליל, ויושב-ראש הוועדה רמז על הנושא הזה. הבעיה היא, שהחוק הזה נותן רק הקלות במס הכנסה ולכן הוא מתייחס רק לאותם אזרחים שמשלמים מס הכנסה, לאלה שהכנסתם היא, נניח, 3,000 שקל ומעלה. הוא לא מתייחס לרבים מהתושבים בגליל שמשתכרים שכר מינימום או מעט מעל שכר המינימום.

אני חושבת שנחוץ, שנוסף על ההקלות במס הכנסה אנחנו נתבע מהממשלה להכין תוכנית לפיתוח כלכלי ולהגדלת מספר המועסקים בגליל, במיוחד ביישובי הצפון.

אני חושבת שיש לנו בעיה מחמירה והולכת גם בצפון וגם בדרום. אני חושבת שאנחנו עומדים בפני תופעה של גידול באבטלה. הגידול הזה לא יתחלק באופן שווה בין כל חלקי הארץ. מניסיון העבר וגם

ממה שקורה היום כבר אפשר לומר, שאותם יישובים שגם בשנות הגיאות של התעסוקה היו בחזקת כיסי אבטלה יהפכו עכשיו להיות לא כיסי אבטלה אלא בורות עמוקים של אבטלה, גם בצפון וגם בדרום. והשאלה היא האם הממשלה מוכנה לקחת על עצמה להכין תוכנית, שהיא תתחייב לה, לפיתוח כלכלי ולהגדלת מספר המועסקים. אני חושבת שהדגש בתוכנית כזו לא צריך להיות בניסיון נואש למצוא עוד כמה משקיעים שישקיעו משהו, אלא הדגש צריך להיות בהגדלה, למשל, של תחום חשוב מאוד כמו תחום השירותים הציבוריים שבו ניתן להעסיק עובדים, או תחום התיירות שבו ניתן להעסיק עובדים, גם נשים. תחומים חשובים כאלה היו נותנים פתרונות אמיתיים.

אני חושבת שיש לנו בהצעת החוק הזאת, הייתי אומרת, משום תרומה קטנה מאוד לפתרון אמיתי של המצוקה המחמירה והולכת בגליל ובנגב, ובהקשר של החוק הזה – של יישובי הצפון. תודה.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה.

יש הסתייגויות נוספות; הסתייגות של חבר הכנסת בייגה שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

אני פה.

הי"ר נ' חזן:

באת ממש בשנייה האחרונה.

אברהם שוחט (העבודה):

לכן רצתי.

הי"ר נ' חזן:

אדוני, יש לך שתי הסתייגויות, עשר דקות. בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני הגשתי את ההסתייגויות כדי שאוכל לומר לממשלה הנוכחית כמה דברים בעניין קיום התחייבויות.

כאשר הותקף הגליל ובמשך שבועות מספר הומטרו פגזים על יישובי קו העימות בגליל – יישובים עירוניים, עריות, מועצות, כפרים של ערבים, כפרים של דרוזים – אלפי אנשים פונו מהמקומות האלה, בעיקר מקריית-שמונה. אנשים לא יכלו לנהל אורח חיים תקין, היו הפסדים עצומים לאנשים שניהלו עסקים, התיירות נפגעה, החקלאות נפגעה. היינו במצב, שהרבה מאוד שנים לא היינו במצב דומה לו, באזור שלם, בחבל ארץ שהותקף במשך זמן כה רב.

ביקש ממני ראש הממשלה דאז שמעון פרס שאקח על עצמי לבדוק מה צריך לעשות כדי לתת תשובה הולמת על הבעיות שנוצרו באותה תקופה, וכדי לתת איזה מתווה לפתרון אפשרי לתושבים שגרים באותו אזור, אשר חיו חיים אחרים לגמרי בהשוואה לכלל אזרחי ישראל, אלה שבתל-אביב ואלה שבירושלים, אלה שבנתניה ואלה שבבאר-שבע, שכן לא היה לזה אח ורע – שאוכלוסייה שגרה באזור כזה היתה במצב כל כך מסוכן, כל כך מפחיד וכל כך בלתי אפשרי.

לקחתי אתי את כל מנכ"לי משרדי הממשלה ונסעתי ליומיים-שלושה לאזור קו העימות. עברתי מיישוב ליישוב וממקום למקום ונפגשתי באופן פרטני עם ראשי היישובים, עם כל אחד במקומו, ולאחר מכן בשני מפגשים גדולים, וניסיתי לראות מה הם הדברים המעיקים וכיצד יכולה ממשלת ישראל לתת תשובה שתספק פתרון חלקי, אבל לא מבוטל, למצב החדש שנוצר, וכיצד אנחנו צריכים להתייחס לאוכלוסייה של למעלה מ-100,000 איש – אם סופרים את כל היישובים ביחד, את המושבים ואת הקיבוצים, את הכפרים הדרוזיים ואת הכפרים הערביים, את נהרייה, את קריית-שמונה ואת מעלות.

בנינו תוכנית שעלותה קרוב למיליארד שקלים, במשך שלוש שנים, והיא מקיפה פעילויות כל משרדי הממשלה, במגמה ליצור מסגרת מחייבת. זו לא היתה החלטה של דקלרציה בממשלה. אני הבאתי לממשלה מסמך מסודר, ממזין לפי משרדי ממשלה, ממזין בחלקו לפי יישובים. יצרנו גם מדרג ברמת הטיפול בין קריית-שמונה לשאר המקומות. קריית-שמונה היא יישוב שסבל יותר מכל יישוב אחר. בערך 95% מהנזקים הישירים היו בקריית-שמונה. יישוב זה היה באופן מתמשך מטרה לפעולות של ה"חיזבאללה", ולכן חשבנו שבקריית-שמונה צריך לטפל ביתר אינטנסיביות.

היום הובא לכאן תיקון שמתייחס לנושא של הקלות במס הכנסה. בקשר לכך אני רוצה לומר, שהגדלנו את ההקלה במס הכנסה בקריית-שמונה מ-10% ל-20% פטור, ובשאר יישובי קו העימות – ל-15% פטור. אם אינני טועה, אני כבר לא זוכר בדיוק את המספרים, העלות היא למעלה מ-100 מיליון שקל – הורדה בהכנסות המדינה והקלות לאלה שגרים שם.

בנימין אלון (מולדת):

50 מיליון.

אברהם שוחט (העבודה):

יכול להיות. אני לא זוכר בדיוק. בסיכומי של דבר זה חלק מאותו קטע של 900 מיליון שקל שאמרנו שצריך לפרוס בשלוש שנים לחיזוק האוכלוסייה.

הוספנו תקציבים לכבישים, לחינוך, למכללת הגליל, תקציבי פיתוח למשרד הפנים; ובמשרד העבודה והרווחה, אדוני שר העבודה והרווחה, הקלנו בתשלומים למעונות יום, מתוך מגמה שההורים ישלמו פחות; הכשרה מקצועית; פעולות של משרד התעשייה והמסחר; הגדלת ההלוואה העומדת במסגרת הלוואת מקום, בהיקפים גדולים מאוד בקריית-שמונה ופחות בשאר היישובים.

אני חושב שהממשלה עשתה מעשה מאוד נכון כשאימצה המלצות שעסקו במכלול. אני יודע, שאם שוב תהיינה, חס וחלילה, פעולות איבה, כל הדברים האלה, כל הפעולות האלה אולי מקילות את החיים במהלך ההחיים השוטף, אבל אם יש, חס וחלילה, הפגזה, מצבם של האנשים קשה מאוד, מאוד לא נוח, אבל אנחנו נדע שכאזרחי המדינה, כממשלה, אנחנו עושים את המקסימום כדי שלאנשים שגרים שם יהיה קל יותר.

למה רציתי לעלות ולהציג את ההסתייגויות שלאחר מכן, לפנייתך, אני אוריד אותן ולא אעמוד על הצבעתן? לדעתי, הממשלה חייבת למלא בקצב הנדרש את החלטת הממשלה הקודמת. אני בטוח שגם בממשלה הזאת, השרים והתומכים בה בבית הזה רוצים שההחלטות תמולא. זאת לא החלטה פוליטית, זו החלטה שמתייחסת ליישובים שיש בהם מגוון של ראשי מועצות, מכל המפלגות. חלקם היו אז תומכי קואליציה והיום הם באופוזיציה, חלקם היו באופוזיציה והיום הם תומכי קואליציה. אבל לעם ישראל יש מחויבות כלפי האוכלוסייה הזאת.

אני מנצל את ההזדמנות הזאת – ובשביל זה עליתי אל הדוכן – כדי לקרוא לממשלה ולשרי הממשלה לתת עדיפות מתוך תקציבם. אני קורא לשרי הממשלה, לשר האוצר, לכל אלה שעוסקים בעניין, לכבד את ההתחייבות הזאת. זו התחייבות שהיא המינימום שאנחנו יכולים לתת לאלה שחיים בקו עימות בתנאים קשים, לפעמים כלכליים ולפעמים ביטחוניים. חובה על כולנו, על הממשלה, על כל אזרחי ישראל לתת להם את התחושה, שאנחנו אתם ועושים הכול למענם. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם בייגה שוחט. אני מזמינה את חבר הכנסת שלום שמחון, שיש לו הסתייגות אחת עם חבר הכנסת אברהם הירשזון, שאיננו. חבר הכנסת שמחון, הסתייגות אחת – חמש דקות. בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר העבודה והרווחה – ובהזדמנות זו אני גם רוצה לאחל לך הצלחה בתפקידך – שמעתי פה את חבר הכנסת בייגה שוחט בנושא ההבטחות של הממשלה הקודמת ליישובי קו העימות לאחר שביום שישי האחרון נדדמן לי, לבקשתם של ראשי היישובים בקו העימות, להופיע אתם בהפגנה לפני ישיבת הממשלה כאן בירושלים, לנוכח העובדה שהבטחות הממשלה הקודמת לא מיושמות על-ידי הממשלה הזאת.

מדובר על תוכנית שפירט אותה קודם לכן חבר הכנסת שוחט, תוכנית שאמורה להימשך שלוש שנים, בהשקעה של מיליארד שקל, ביישובי קו העימות; תוכנית שיש לעשות עוד הרבה כדי לממשה. גם אני קורא לשר האוצר ולממשלה הנוכחית ליישם את החלטות הממשלה הקודמת, שהיו החלטות בזכות, ואכן, הן החלטות שמימושן מגיע ליישובי קו העימות, וצריך לממש אותן בהקדם.

אני חייב לציין, חברת הכנסת גוז'נסקי, שדי הופתעתי מהצעת ההסתייגות שלך, כי הטבות במס לתושבי קו העימות ניתנות על-פי קריטריונים שווים. ל"קטיושות" אין שום מבחן כלכלי. ה"קטיושה" לא מכירה את הנושא הכלכלי; כשהיא פוגעת, היא פוגעת. חבר הכנסת וקנין ואני יושבים בקו העימות מאז היינו צעירים – ה"קטיושות" שפגעו ביישובים שלנו לא מכירות שום דרך אחרת.

נדמה לי שהיישובים ערב-אל-עראמשה, תרשיחא, מעליא, חורפיש, פסוטה ויישובים אחרים מצויים בתחומי הקריטריונים שהביא יושב-ראש ועדת הכספים היום. לכן אני לא מבין על איזו אפליה את מדברת. חברי הכנסת שנמצאים בוועדת הכספים – נדמה לי שגם בסיעה שלך יש מישהו – ראו איך אני עומד על כך שלא יצאו מתוך הרשימה יישובים ערביים שהיו אמורים להיות בתוכה. לכן, אני מציע שבעניין לא זכאים ביישובי קו עימות לא נדבר על קריטריונים שהם לא שווים, כי נדמה לי שהם שווים. יש הבחנה ברורה מאוד שמדברת על קו גבול מסוים. לכן הגשתי את ההסתייגות שלי, כי דווקא בהסתייגות שלי נופלים כמה יישובים שנמצאים, על-פי ההגדרות של משרד הביטחון, בתחום קו העימות, והם לא נהנים מהטבת המס המתוכננת. ידיו של שר האוצר כבולות מבחינת היכולת להכניס את אותם יישובים פנימה. בהסתייגות הזאת אני רוצה לאפשר לו להכניס אותם יישובים שזכאים לכך, בזכות ולא בחסד. אני אמנה אותם.

מושב עין-יעקב ספג לא מעט "קטיושות" במבצע "ענבי זעם". מושב נתיב-השיירה – כנ"ל. מושב פקיעין – כנ"ל. קיבוץ געתון – כנ"ל. מושב שדה-אליעזר, לראשונה הגיעו ה"קטיושות" גם אליו, והוא מוגדר כיישוב קו עימות. כל היישובים האלה אינם נכללים ברשימה שהוגשה אתמול לוועדת הכספים.

לכן אני מציע שהמלים "אין לגרוע מהן או להוסיף עליהן" יימחקו, על מנת שלא לכבול את ידיו של שר האוצר ובעצם לאפשר ליישובים האלה להיכלל. ונדמה לי שעברנו אתמול על הרשימה לפרטי פרטים ולא מצאנו שום יישוב אחר שלא נמצא בפנים, זולת היישובים האלה שהזכרתי; נדמה לי שיש יישוב אחד נוסף, והוא מושב כנף. אומנם הוא בגזרה אחרת, אבל הוא בגזרת עימות וגם אותו צריך לכלול בתוך הרשימה הזאת.

על כן הייתי מעוניין היום שנאפשר לא לכבול את ידיו של שר האוצר ונעביר את ההסתייגות הזאת עם הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, על מנת להיטיב עם יישובי קו העימות. אנחנו לא עושים להם שום טובה, נהפוך הוא. אלה דברים שמגיעים להם בזכות ולא בחסד.

לכן, ייטב לכולנו אם נאפשר להצעת החוק הזאת לעבור היום בקריאה שנייה ושלישית. זה מעשה קטן, שבו נסמן לחברי הממשלה להמשיך הלאה ולמלא את כל ההתחייבויות שהובטחו ליישובי קו העימות בעת מבצע "ענבי זעם". תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת שמחון, לא טענתי שהחוק לא מפצה את היישובים הערביים. דיברתי על דברים אחרים. דיברתי על אלה שלא משלמים מס הכנסה ודיברתי על קריטריונים כלכליים.

שלום שמחון (העבודה):

גם בעניין מס הכנסה, בקריית-שמונה יש אוכלוסייה שיכולה לא להיות בקריית-שמונה. כדי שהאוכלוסייה בקריית-שמונה תהיה אוכלוסייה שאכן מורכבת מכל הגוונים, צריך לשמור גם על האוכלוסייה הזאת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מציע להוריד את הסיפא. השאלה היא אם בהשמטת הסיפא אתה מאפשר הוספה. אולי כדאי לכתוב ששר האוצר רשאי להוסיף לרשימה.

שלום שמחון (העבודה):

גם זו אפשרות. כל היישובים האלה הוגדרו על-ידי משרד הביטחון כיישובים שהם בקו עימות. מאחר שהיתה פסיקת בג"ץ שלא להכניס לרשימה יישובים נוספים, הוא בעצם כבול. אם נסיר את הסעיף הזה, הוא יוכל לכלול אותם.

הי"ר ב' חזן:

תודה רבה. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת אברהם רביץ, להשיב למסתייגים. אדוני.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, אני אבקש, כמובן, שלא לקבל את ההסתייגויות, ואני גם מבקש לומר מלים מספר.

חברת הכנסת גוז'נסקי, את יודעת שיש כלל שאומר: כל המוסיף גורע. אני חושש מאוד, שההסתייגות שלך, לפחות בניסוחה, מתכוונת להפוך את ההקלה ליישובי הצפון למין דקלרציה, למין הצהרה שאין מאחוריה שום דבר. כי מה את מציעה? את מציעה לומר, ששר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע תוכנית לפיתוח כלכלי ולהגדלת מספר המועסקים ביישובי גבול הצפון. אני רוצה לומר לך, כחניך ועדת הכספים, שאין מאחורי הצהרה כזאת שום דבר. זה פשוט חבל. לו היית מנסחת זאת בצורה ממשית – אולי היתה לזה משמעות.

לכן, אני חושב שהכוונה שלך ודאי רצויה, אבל לו היינו מקבלים את ההסתייגות שלך בצורה שבה נוסחה, היינו מרוקנים מתוכן את הצעת החוק, שבאה בכל זאת להיטיב עם חלק מהאוכלוסייה, ולא לכך את מתכוונת. לכן, אני מציע שאולי בהזדמנות אחרת תגישי הסתייגות שתבטא את רצונך.

חבר הכנסת שוחט, אני מבין שאתה מסיר את הסתייגויותיך.

אברהם שוחט (העבודה):

שכנעת אותי.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לחבר הכנסת שמחון, חבר הוועדה הנכבד, אני רוצה לומר שדיברנו על כך בוועדה ויש לנו כוונה – ואני מקווה שנצליח לעשות זאת במסגרת חוק ההסדרים – לעבור על רשימת היישובים. אתה יודע, שבועדה גם הזכירו, שיש כמה יישובים שמצבם הוא כזה, שלא ראוי שהם יהיו בתוך הרשימה. מצבם טוב מאוד, אף-על-פי שהם נמצאים שם בסביבה. לכן, חשוב מאוד שנעבור מחדש על הרשימה, שבעצם אנחנו מתבססים עליה בהצעת החוק הנוכחית.

אני גם חושב שהצורה שבה הגשת את ההסתייגות יכולה להקשות את קבלת החוק בכללותו. הרי החוק מרשה לשר האוצר – ואם אנחנו לא הולכים על כמה יישובים בשמותיהם הנקובים, אנחנו יכולים להגיע למצב ששר האוצר לא יוכל לתת, יהיו בג"צים למיניהם וכל הדברים האלה. מכיוון שאנחנו נמצאים לפני הדיון בחוק ההסדרים, ושם תבוא הרשימה מחדש ונדון בה, אני מציע שתוותר על הסתייגויותיך בשלב הנוכחי ונקבל את הצעת החוק, שבוודאי באה לשפר במידה ניכרת, הכול במסגרת המס, היא באה להקל על תושבים ולאפשר להם להמשיך להתגורר ביישובי הצפון. אני מודה לכם.

אני מציע להסיר את כל ההסתייגויות. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז–1996. נתחיל בהצבעה על ההסתייגויות לשם החוק.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

רגע, רגע, האם ירוק זה בעד או נגד?

היו"ר ב' חזן:

תגיד לי אתה. אני חושבת שהיתה אתמול בעיה כלשהי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ירוק זה איכות הסביבה.

היו"ר ב' חזן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, האם את מוותרת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת שוחט, האם אתה מוותר על ההסתייגויות לשם החוק?

אברהם שוחט (העבודה):

כן.

היו"ר ב' חזן:

אם כן, חברי הכנסת, נצביע על שם החוק. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד שם החוק – 25

נגד – אין

נמנעים – 1

שם החוק נתקבל.

היו"ר ב' חזון:

25 חברים בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. על כן, שם החוק התקבל.

היו"ר ב' חזון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מה עם ההסתייגות לסעיף 1?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני משאירה את ההסתייגות השנייה.

היו"ר ב' חזון:

נצביע ידנית. מי בעד ההסתייגות של חברת הכנסת גוז'נסקי לסעיף 1? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ב' חזון:

ההסתייגות נפלה. חבר הכנסת שמחון, האם אתה מוותר?

שלום שמחון (העבודה):

לא.

היו"ר ב' חזון:

מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת שמחון לסעיף 1? מי נגד?

הצבעה

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון לסעיף 1 – מיעוט

נגד – רוב

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון לסעיף 1 לא נתקבלה.

היו"ר ב' חזון:

ההסתייגות נפלה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 1, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 28

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב' חזן:

28 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. סעיף 1 עבר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז-1996. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז-1996, נתקבל.

היו"ר ב' חזן:

אם כן, אני קובעת שברוב של 27 בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים, עברה הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 13), התשנ"ז-1996, בקריאה שלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ב' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת. הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת החלטות ועדת הכנסת בנושאים האלה: מועדי המושב השני של הכנסת הארבע-עשרה, וכן סדרי הדיון בחוק התקציב לשנת 1997 והצעות החוק הנלוות. תודה.

הצעות לסדר-היום

מינוי שר לענייני ערבים

היו"ר נ' חזן:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום – הצעות דחופות לסדר-היום מס' 520, 529, 532, 553, 554 ו-577, בנושא: מינוי שר לענייני ערבים. המציע הראשון הוא חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל קליינר. המסגרת היא שלוש דקות, רבות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הדחוף על סדר-יומנו הוא מינוי שר לענייני ערבים – משרה שטוב עשתה הממשלה הקודמת שביטלה אותה כליל. לא שהיא השיגה שוויון בהכרח, אבל בכך שהיא ביטלה את המשרה הזאת היא לפחות סימנה לערבים בישראל אינדיקציה מסוימת לגבי המדיניות או הכוונות שלה. הכוונות של הממשלה הקודמת, לפחות, היו כוונות אינטגרטיביות.

הממשלה הזאת חזרה לתפקיד, שנדמה לי שהשר הראשון שכיהן בו היה השר עזר ויצמן. הוא מונה – כשר לענייני ערבים. אחריו מונה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היה פעם שר המיעוטים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

דרך אגב, גם השר הזה לא נקרא השר לענייני ערבים, אלא לענייני הלא-יהודים. אין דבר כזה ערבים. לא קיים מושג כזה. הרי אנחנו לא ערבים, אלא לא-יהודים. זה מה שאנחנו. גם אין ערבים, יש בסך הכול בני מיעוטים. המלה ערבים – חס וחלילה שתופיע באיזה מסמך רשמי. לא כך קוראים לנו. קוראים לנו בני מיעוטים.

על כל פנים, השרים היו עזר ויצמן, אחריו אהוד אולמרט, משה ארנס, דוד מגן ועכשיו השר קצב. אנחנו חושבים – ולדעתי חושב כך רוב הציבור הערבי בארץ, או לפחות חלק גדול ממנו – שעצם קיומה של המשרה, בלי קשר למי מכהן במשרה, מה הוא יכול לעשות, באילו תקציבים הוא פועל וכו', הוא בעיה. אנחנו חושבים שצריך להעביר את המשרה הזאת מן העולם, כי לאזרח הערבי צריכה להיות זיקה ישירה למשרדי הממשלה. אין לנו צורך במתווך בין האזרחים הערבים לבין משרדי הממשלה וגם לא בממונה, ומתווך יהפוך לממונה על ענייני הערבים. אין צורך בממונה על ענייני הערבים. האזרחים הערבים הם אזרחי המדינה, וצריכה להיות להם גישה ישירה למשרדי המדינה.

לדעתי, ההוכחה הטרייה ביותר לכך שאין בכוונת הממשלה או הממסד במדינה הזאת לצעוד באמת בכיוון של שוויון היא קיומו של המשרד הזה, קיומה של המשרה הזאת.

זו הוכחה שמצטרפת להוכחה הטרייה השנייה, מהשבוע שעבר, ונשיאות הכנסת סירבה לדון בה כהצעה דחופה לסדר-היום. זו ההזדעקות הציבורית והממסדית בעניין ייחוד הגליל והסכנה האיומה של היתכנות רוב ערבי בגליל, כאילו שכאשר הערבים מביאים ילדים לעולם הם קושרים מזימות בכך. משרד השיכון הקים ועדת חירום – כאילו הוא במלחמה – לייחוד הגליל. עצם המלה "ייחוד" מעליבה אותנו. היום יש רוב יהודי בגליל, יכול להיות רוב ערבי, בכל מקרה מדובר ברוב של אזרחי מדינת ישראל. אבל אלה הם אזרחים מהסוג הלא-נכון, אזרחים לא יהודים, כלומר אזרחים סוג ב'. אסור שיהיה רוב מהסוג הזה בגליל. זו היתה ההוכחה הטרייה השנייה שהכיוון של הממסד – לדעתי גם של הממסד השולט בתקשורת, אבל גם בממשלה – הוא לא כיוון של שוויון.

אין לי שום דבר אישי נגד השר קצב, יש לנו בעיה עם המשרד. אני רוצה להזכיר משהו, אף שחושבים שאין בעיה עם המינוי הזה. הרי את מי כבר ימנה נתניהו מבין שרי הליכוד בממשלה – את צחי הנגבי כאחראי לענייני ערבים? או את בני בגין? אז מונה השר קצב. חושבים שלשר קצב אין עבר בענייני ערבים ושלא היה לו שום קשר עם האוכלוסייה הערבית – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה אתה חושב שבני בגין לא רואה את האזרח הערבי ואת האזרח היהודי בשוויון מלא?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני לא חושב.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, כרגע מדובר על מינוי קצת אחר, לדעתי.

חבר הכנסת בשארה, משפט אחד קולע.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא ידוע כליברל בעולם כולו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הוא ליברל, נכון, אבל הוא ליברל אידיאולוגי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

יש הרבה אידיאולוגים גם – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לאומן קיצוני יהודי, לדעתי; אבל על זה נדון פעם אחרת. חבר הכנסת ריבלין, אני מוותר על ההערה, בסדר?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בשארה, משפט אחרון.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

השר קצב התחיל את דרכו בנושא מסוים עם האוכלוסייה הערבית, זו היתה ועדת-קצב בתחילת שנות ה-80 – אני חושב שחלק מהבית הזה זוכר את זה. היתה ועדה שכונתה ועדת-קצב לקביעת סיוע לסטודנטים וגובה שכר הלימוד. אפילו ראשי האוניברסיטאות יצאו בגינו נגד ההמלצות של הוועדה הזאת, שעשתה עוול לסטודנטים הערבים, כאשר נתנה סיוע לאנשים שגרים בעיירות פיתוח וששירתו בצה"ל. קצב התחיל את דרכו בהמלצות שהפלו את הסטודנטים הערבים ואת הציבור הערבי בארץ.

אני מקווה לפחות שמאז שינה השר קצב את דעותיו בנושאים הללו בהתייחסותו לאוכלוסייה הערבית. אבל זה לא משנה את העיקרון. העיקרון הוא שהמשרה הזאת צריכה לעבור מהעולם. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל קליינר. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום. יש מספר רב של מצעים בנושא הזה – אנא, שלוש דקות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מינוי שר לענייני מיעוטים הצליח להוציא משלוותם את חברי הכנסת הערבים ואת האוכלוסייה שהם אמורים לייצג.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

— — —

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

יש לנו יושבת-ראש שמקפידה על הזמן, אלה רק שלוש דקות, ואני רוצה לומר את דברי.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת וליד צאדק, בעוד רגע יש לך שלוש דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שימנו שר לענייני יהודים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

כאזרחים שווי זכויות המקטרים על אפלייתם לרעה, על חוסר התייחסות לבעיותיהם המיוחדות — — —

שר התיירות מ' קצב:

— — — חבר הכנסת קליינר — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נו, באמת, הגזמת.

שר התיירות מ' קצב:

איך אתה יודע שהוצאו משלוחותם חברי הכנסת הערבים וגם זה הוציא משלוחותם אזרחים ערבים?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי: את הציבור שהם אמורים לייצג; הקפדתי מאוד. אגיע למה הם מייצגים – אחרי ששמענו את חבר הכנסת עזמי בשארה בקטע השני של דבריו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר נ' חזן:

אתן לך את שלוש הדקות נטו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתחיל במנהג חדש – הרי אתה אמור לנאום, אבל אתה נואם לפני שאתה נואם, אתה נואם, ואתה נואם אחרי שאתה נואם. אם תרשה לי, שלוש הדקות שלך יהיו נטו; אבל תיתן לחבר הכנסת קליינר לנאום.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מכיוון שזו מיטת סדום של שלוש דקות, בניגוד למנהגי רשמתי את דברי כדי לומר את כל מה שאני יכול במסגרת שלוש דקות.

— — — על חוסר התייחסות לבעיותיהם המיוחדות ועל קמצנות מכוונת בהפניית משאבים, הזדעקו הם וחבריהם מהשמאל כדי לבטל את רוע הגזירה, מינוי שר שתפקידו יהיה לטפל בבעיות ולשפר את מצבם.

הם טוענים שרע להם היום. אבל אם יהיה להם טוב יותר מצבם יהיה גרוע יותר. נמצא שהם מחפשים להיות במצב של המקטר הכרוני, המקטר בכל מצב. אתה נותן לו מה שהוא מבקש – הוא מקטר; אתה לא נותן – הוא גם מקטר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה נאום? הוא בא להשפיל.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

עד כאן מדובר בתופעה נסבלת, לגיטימית בדמוקרטיה. אבל את עיקר דברי אני רוצה לייחד לתופעות שהן לא לגיטימיות והן מעבר למה שנסבל, בייחוד על רקע הסכם השלום עם ממלכת ירדן וההסכם ההולך ומתגבש עם הרשות הפלשתינית. למשל, זעקות השבר בעניין ייחוד הגליל. שמענו גם קודם – כיצד מעזים אלה החפצים בייחוד הגליל להטיל ספק בנאמנות הנחרצת, הבלתי מתפשרת, נטולת הסייגים של אזרחי ישראל הערבים הנאמנים והמסורים, שבמאבק המדיני המסובך בין ישראל לבין ערפאת מזדהים ללא סייג עם המדינה היהודית, כמובן, עם דגלה, עם המנונה ועם עקרונות היסוד שהביאו להקמתה.

כמובן, אני מבין ללבם, לבעייתם, אבל אינני מקבל את הצביעות, את ההתחסדות ואת גלגול העיניים. מצד אחד, הם מרשים לעצמם להזדהות עם האינתיפאדה ועם המאבק האלים נגד ישראל על שטחי יהודה ושומרון וירושלים, מרשים לעצמם לייעץ לערפאת, לייצג את ערפאת, להזדהות עם ערפאת, לא למתוח עליו ולו מלה אחת של ביקורת; מצד שני, הם מצפים שלא נטיל ספק בנאמנותם, כאילו מדובר באזרחים טובים המשרתים צבא, כאילו מדובר בחיילים דרוזים או יהודים או בדואים המשתתפים בהדיפת ההתקפות של מידי האבנים והצלפים בשטחי יהודה, שומרון, עזה וירושלים.

אני שואל את עצמי בקול: כאשר ערפאת משיג הישג מדיני על חשבון נתניהו, האם אתם, ערביי ישראל, או המייצגים שלהם, שמחים או נעצבים אל לבכם? האם כאשר ישראל נאלצת לוותר על שטח שנרכש בדם אתם מבסוטים או מאוכזבים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה לטובת העם היהודי, לא רק לטובת הערבים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זו גזענות, זו הסתה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, נתת לי שלוש דקות.

היו"ר נ' חזן:

מדדת שלוש דקות ארוכות. אני מבקשת – משפט אחרון.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

האם בכל העולם ניתן להצביע על אזרח כלשהו במדינה כלשהי שנאבק למען מסירת בירתו לידי עם אחר? מי שרוצה למסור את בירת מדינתו לעם אחר, חזקה עליו שיש לו סיבה טובה לכך, חזקה עליו שמאוייו הם מאוייו של אותו עם, חזקה עליו שהוא בעצם חלק בלתי נפרד מאותו עם, ומאבקו של אותו עם הוא מאבקו הלאומי האחד והיחיד.

אחמד טיבי לא מיעץ לערפאת חינם, הוא מקבל תמורה, הצלחת ערפאת על חשבון מדינת ישראל היא שכרו. מי שמתבטא בהתחסדות דמגוגית נגד ייחוד הגליל מפרש לא נכון את הערכים התרבותיים, הדמוקרטיים והאנטי-גזעניים של מדינת ישראל.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת קליינר, משפט אחרון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

דמגוגיה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אין להתבלבל בין ערכים אלה ולפרש אותם כנכונות להיות נאיבים, "פראירים", מטומטמים, מגישי לחי שנייה. ייתכן שיש מי שסוברים שאנו לא לומדים מההיסטוריה ומצפים שנתנדב לארגן לטיבי ולחבריו רוב בגליל שיכשיר את הקרקע לאינתיפאדה הבאה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

משפט אחרון באמת. למרות הנאמר, אני, כמובן, בעד מינוי השר קצב ומקווה ומאחל לו שישפר את תנאי חייהם של האזרחים שהופקד עליהם, בייחוד אלה המזדהים עם המדינה ומשרתים בצה"ל.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

המשרד הזה קיים 50 שנה, לא עוזר שום דבר.

היו"ר נ' חזן:

אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – את חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת מירום, אם תוכל לתת דוגמה – שלוש דקות.

חגי מירום (העבודה):

לא, חס וחלילה, אני לא טוב בדוגמאות כאלה. מה בוער? אין פה סדר-יום מי יודע מה.

היו"ר נ' חזן:

תנסה. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אורחים נכבדים, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לומר לידידי השר קצב: כל מה שאומר כאן אין בו דבר וחצי דבר אישי; אני רואה בך ידיד, ואני מעריך אותך מאוד באופן אישי. הדברים שאומר כאן נובעים מתפיסת העולם שלי ולא מופנים אליך אישית, חלילה.

אני מוכרח לומר, שהמינוי הזה של שר לענייני ערבים עומד בעיני, כאזרח וכמשפטן, בסתירה גמורה לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ולכללי השוויון שנשאבו אל החוקה שלנו, אל חוקי היסוד שלנו, דרך מגילת העצמאות, אשר קובעת שוויון זכויות מלא וגמור לכל אזרחי הארץ הזאת, ללא הבדל דת, מין, גזע וכיוצא באלה.

מה אנחנו עושים כאן? ממנים שר לענייני ערבים לסקטור של אזרחים מאזרחי המדינה שהוא שווה זכויות ושווה חובות בארץ הזאת. אל תבואו אלי מייד עם עניין השירות הצבאי, מפני שאנחנו יודעים את הבעיה.

במשך שנים, אדוני השר, חתרנו בכל כוחנו להגברת השוויון, ליחס שווה, למתן זכויות, ואנחנו יודעים באיזה פיגור נמצאת מדינת ישראל, באשר במשך 48 שנותיה לא יצרנו מערך שוויוני ומלא וגמור לאזרחים הערבים במדינה.

אני מסתכל, אדוני השר, על שורת נושאים, שלפי תחושתם של ערביי מדינת ישראל הם אבן נגף, הם בעיה. אם ניקח, למשל, את נושא הרשויות המקומיות והיישובים הבלתי מוכרים – ויש כאלה גם בצפון וגם בדרום, בנגב – מי יפתור אותו? השר לענייני ערבים יטפל בעניין הזה? או שמא שר הפנים יטפל בעניין הזה, מפני שהוא השר המופקד על נושא הרשויות המקומיות ובאמצעות משרדו צריך להכיר ביישובים בלתי מוכרים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת מירום, זה שר לענייני בחירות לשנת 2000. לא ברור לך? לא הסבירו לך?

חגי מירום (העבודה):

אני מסתכל על בעיות הדת. ניקח, למשל, את נכסי הווקף. ואני שואל את עצמי, מי יטפל בסוגיות הללו, שהן סוגיות שקשורות לדת ולאמונה של המגזר הערבי, ובמידה מסוימת גם לנכסים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו צריכים שר – – – שאתם עשיתם פטרונות ולא נגעתם בנקודות. אנחנו צריכים שר בגלל כל אותן שנים נוראיות שאתם הייתם בשלטון.

חגי מירום (העבודה):

רגע, חבר הכנסת ריבלין, תן לי לדבר. מי יטפל בזה אם לא משרד הדתות? הן משרד הדתות יטפל בזה.

אדוני שר התיירות, אני מדבר במקרה על פרויקט שנוגע לך, פרויקט נצרת-2000. הן אתה יודע איזה פרויקט חשוב הוא הפרויקט הזה, כמה משאבים החליטה מדינת ישראל להשקיע בפרויקט הזה, ועד כמה אנחנו נושאים את עינינו לראות את העיר נצרת ולהצעיד אותה אל שנת 2000. מי יטפל בעניין הזה? שר לענייני ערבים? או שר התיירות? במקרה יש לנו כאן אותו שר. אבל אני יכול להביא שורה ארוכה של עניינים שקשורים לחינוך, לתקני הוראה, למבנים וכיוצא בזה. מהו הדבר הזה שפתאום

אנחנו ממנים כאן שר לענייני ערבים, ומה גדר סמכויותיו? אחת משתיים – או שלא ניטלו סמכויות ממשרדי הממשלה המטפלים באזרחים הערבים במדינת ישראל, או שכן ניטלו מהם סמכויות, ובכל מקרה, אנחנו נמצאים פה במצב לא קונסטיטוציוני בלתי סביר לחלוטין.

אני אומר כאן לחברי הכנסת: אני לא נוהג להרבות בבג"צים. אדוני השר, חשוב שתדע, הדבר הזה מחייב – אם הממשלה לא תחזור בה מן המינוי – פנייה לבית-המשפט הגבוה לצדק על מנת להבין האם ניתן שתהיה אפליה כזו בין אנשים ואזרחים במדינת ישראל או לא. אני פשוט אינני מקבל את העניין הזה מן היסוד. היו שנים, בראשית ימי המדינה, כאשר היו בעיות ביטחוניות קשות ביותר במדינת ישראל, היה פה ממשל צבאי, היו פה שרים לענייני – – – עברנו את הימים הללו – אנחנו בתקופה של שלום, אנחנו בתקופה שהמגזר הערבי במדינת ישראל מוכיח כל יום את נאמנותו למדינה הזאת. חושבים אחרת, מצביעים פוליטית אחרת, מביעים עמדות שקשורות לתחושת הלב שלהם כלפי העם הפלשתיני. אבל בסך הכול, במה שנקרא "בגדול", בראייה כוללת – המגזר הערבי השתלב ורואה עצמו חלק מאזרחי מדינת ישראל – – –

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת מירום, לסיים.

חגי מירום (העבודה):

אז מהו הדבר הזה? אני רוצה להגיד כאן: אם אכן אישרה הממשלה מינוי כזה, אני סבור שלפי סעיף 39(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, צריך להביא את העניין לאישור הכנסת, כי על-פי סעיף 39(ב) לחוק-יסוד: הממשלה, כאשר ניטלות סמכויות ממשרד או מועברות – – –

בנימין אלון (מולדת):

למה בג"ץ? למה צריך אישור הכנסת?

חגי מירום (העבודה):

למה? אולי אפשר להימנע מבג"ץ?

בנימין אלון (מולדת):

אתה הצעת בג"ץ.

חגי מירום (העבודה):

תראה, אני הייתי מקווה ומאמין, שראש הממשלה יבוא לכנסת, יציג את המינוי הזה, ואתה, חבר הכנסת בני אלון, לא תיתן את ידך למינוי כזה, ותאמר שהוא לא שוויוני, ותאמר שהכנסת אינה יכולה לקבל אותו, ואז אין צורך לפנות לבג"ץ. אפשר שהכנסת לא תקבל את זה. כיום זה לא מוצג כמו דבר שעומד בכלל לאישורה של הכנסת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

חגי מירום (העבודה):

אני אומר פה: לא את מחאתם של האזרחים הערבים אני נושא כאן, מעל הדוכן הזה, אלא דווקא את מחאתם של האזרחים היהודים שוחרי השוויון במדינת ישראל אני נושא פה בדברי. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת מירום, האם אתה מוכן להזכיר עוד הפעם את הסעיף בחוק-יסוד: הממשלה?

חגי מירום (העבודה):

39(ב).

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר קצב, אני, כחברי וכקודמי, מעריך אותך, ומתוך הערכה לך ולדעותיך אני מצפה שתראה במינוי הזה העלבה ותודיע על סירובך לקבל את התפקיד

הזה. מה היית חושב אילו במרוקו, למשל, היו ממנים שר לענייני יהודים, או בעירק היו ממנים שר לענייני יהודים?

חגי מירום (העבודה):

מינו שם שר יהודי, אבל לא לענייני יהודים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם כבר, אתה יודע שהממשלה הזאת היא הרשות המבצעת. אם יש לנו שר – זו הרשות המבצעת שלנו; אולי גם נעשה לנו כנסת שלנו – כנסת לענייני ערבים, ונעשה בתי-משפט לענייני ערבים. גם לפי הגישה של הממשלות הקודמות, הרי לא כל הערבים הם ערבים, גם בהם יש חלוקה. יש מוסלמים – גם שר לענייני מוסלמים, גם שר לענייני נוצרים, גם שר לענייני דרוזים; לעשות את החלוקה הזאת.

יונה יהב (העבודה):

מה עם הבדואים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כן, גם. יש לי שאלה אליך: יש מקרים של נישואי תערובת, למשל שערבי נשוי ליהודייה – האם אתה תהיה השר של הבן שלהם? איפה ההגדרה של ערבי לצורך העניין הזה?

לדעתי, זה מצב משפיל. לדעתי, זה שיא הגזענות. לדעתי, זו חוצפה. לדעתי, זה מימוש האפרטהייד שהיה בימים האפלים והחשוכים של דרום-אפריקה. מדינת ישראל בעידן הזה מקבלת ומאמצת.

מה עשתה הממשלה הזאת לפני המינוי של כבוד השר קצב? – שלחה את גדעון עזרא, מאחר שהוא היה מומחה לענייני הביטחון, שב"כ, כדי שיסתובב בין השבטים והכפרים הערביים, כי הם רואים ביישובים הערביים בעיה ביטחונית, הם לא רואים בהם תושבים ואזרחי המדינה שצריך להתמודד עם הבעיות שלהם כמו שמתמודדים עם כל בעיה: שר התעשייה והמסחר יתמודד עם בעיות התעשייה והמסחר; שר האוצר – עם בעיות התקציבים; שר הפנים – עם ענייני תכנון ובנייה או תקציבים לרשויות המקומיות. הם לא רוצים להתמודד, הם רוצים להתנער מאחריות, ולכן מטילים עליך, כבוד השר קצב, את התפקיד הזה, ללא סמכויות. אני זוכר את השר מגן שהיה שר לענייני ערבים; מה הוא היה עושה? הדבר היחיד שעשה השר מגן אז, כשהיה השר לענייני ערבים, ביישובים הבדואיים בנגב – הוא מינה 12 שיח'ים לפני הבחירות. זה הדבר האחד והיחיד שהוא עשה – מינוי שיח'ים.

סאלח טריף (העבודה):

מכובד מאוד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האם זה הדבר שהיה חסר לנו? איך תתמודד עם העוני ביישובים הערביים? איך תתמודד עם אבטלה? איך תתמודד עם העדר אזורי תעשייה?

כשאני שומע כאן את חבר הכנסת קליינר מדבר על האוכלוסייה הערבית – הרי כאן הימין קרא לרבין בוגד. אני רוצה תעודת יושר מהימין? מה אני מצפה שיגידו לגבינו? הרי כל אחד שנלחם למען שוויון זכויות, חבר הכנסת רובי ריבלין – במגילת העצמאות נאמר, שמדינת ישראל תבטיח שוויון מלא בזכויות בתחום הפוליטי, החברתי והתרבותי. מגילת העצמאות מהווה השקפת עולם, בסיס ויסוד במדינת ישראל כמדינה דמוקרטית, או שזו הכרזה לשם עצמה? זו אשליה כדי לרמות את העולם כאילו מדובר במדינה דמוקרטית? מה עם האמנה לזכויות האדם, שמדינת ישראל אשררה אותה וקיבלה אותה על עצמה והפכה אותה לחלק מהמערכת הנורמטיבית במדינת ישראל? איפה זכויות האדם בעניין הזה? מדוע צריך שיהיה הבדל בינינו לבין האוכלוסייה היהודית במדינה? למה אין שר לענייני העולים החדשים, שר לענייני הפועלים האתיופים?

סאלח טריף (העבודה):

אסביר לך, חבר הכנסת אלסאנע. אתה דיברת על מרוקו. במרוקו מינו שר יהודי לשר התיירות. בישראל מינו שר תיירות כשר לענייני ערבים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לכל האוכלוסייה במרוקו. זה שר התיירות ברדוגו. חבר הכנסת סאלח טריף, זה אבסורד. במרוקו אין משטר דמוקרטי, לכל הדעות; יש מלך, והאוכלוסייה היהודית מהווה שם כ-10,000 מתוך 20 מיליון, זאת אומרת אחד לאלף – במשטר לא דמוקרטי. הלכו ומינו שר יהודי כשר התיירות לכל האוכלוסייה, לכל המדינה.

לעומת זאת, כאן האוכלוסייה הערבית מהווה 20% מתושבי המדינה. לא ממנים שר, אבל מה – ממנים אפוטרופוס, מחזירים אותנו לתקופה של הממשל הצבאי, מחזירים אותנו לתקופה של הנציב העליון.

אנחנו לא צריכים אפוטרופוס, לא רוצים נציב עליון, אנחנו מודים לממשלה על המתנה, אנחנו מחזירים אותה, ואנחנו רוצים שהשר משה קצב ישרת את האוכלוסייה הערבית כשר התיירות.

אני חוזר ומדגיש: אנחנו מלאים הערכה לשר קצב. אני חושב שהתפקיד הזה והמשרה הזאת הם בוושה למדינת ישראל.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע, ומזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת וליד צאדק.

בבירור שערכנו עכשיו בעניין חוק-יסוד: הממשלה, סעיף 39(ב), ייתכן מאוד שעל-פי דבריו של חבר הכנסת חגי מירום הצעה מהסוג הזה מחייבת את אישור הכנסת. אני אבקש, גברתי סגנית המזכיר, להתייעץ עם היועץ המשפטי של הכנסת לגבי הפרשנות לסעיף 39(ב), האם המינוי הזה מחייב את אישור הכנסת.

אנחנו ממשיכים בהצעות הדחופות. בינתיים הדבר תלוי ועומד. אדוני חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני השר, ראש הממשלה החליט למנות את השר קצב כשר לענייני ערבים, נוסף על תפקידו כשר התיירות. אינני יודע אם מדינת ישראל זקוקה לשר לענייני ערבים. אולי מפלגת הליכוד זקוקה לשר כזה. אבל אם כבר יש שר כזה, הרי השר משה קצב מתאים לתפקיד בשל אישיותו, יושרו וכישוריו, וגם מפני שהוא סגן ראש הממשלה, ואני מאחל לו הצלחה בתפקיד הזה.

עסקנים פוליטיים ערבים, כמו חברי כנסת ממד"ע או ראש עיריית שפרעם, שהוא גם יושב-ראש ועדת המעקב של ערביי ישראל – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – יצאו בצעקה, שהמינוי מיותר, שהם אזרחים במדינה כמו כל אזרחיה והם אינם זקוקים למשרד מיוחד שיטפל בבעיותיהם. כשהם אומרים כך הם סותרים את החלטתם להקים ולקיים מסגרת ספרטיבית של ערביי ישראל הנקראת בשם ועדת המעקב של ערביי ישראל.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זו זכותם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם דין ערביי ישראל כדין כל האזרחים, מדוע יש להם מסגרת נפרדת, ביקורתית ואופוזיציונית, שאפילו הזדהות בעבר עם אויבינו?

הגיע הזמן שמדינת ישראל תקיים הערכת מצב לאומית רצינית בנושא ערביי ישראל, אל מול תהליך הפלשתיניזציה הגובר אצלם לעומת הזדהותם בעבר עם מדינת ישראל.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אבל הם פלשתינים.

רחבעם זאבי (מולדת):

ערביי ישראל חיים בדילמה קבועה של נאמנות לארצם מול נאמנות לעמם, כפי שביטא זאת פעם המנוח סגן שר הבריאות עבדול-עזיז זועבי.

בדרך כלל הם, ערביי ישראל, ידעו להשיב על הדילמה הזאת בתבונה והם לא הרימו ידם על המדינה, שנתנה להם קדמה ופיתוח. כך היה כל עוד היתה השפעה לזקנים בחברה הפטריארכלית הזאת. אבל עם חלוף הזמנים וחלוף הדורות הולכת ומשתלטת על החברה הערבית בישראל השקפה אחרת והזדהות מופקרת עם הפלשתיניזציה האלימה.

ערביי ישראל נהנים מכל הזכויות האזרחיות בלי שיחויבו במילוי כל החובות האזרחיות, כמו חובת השירות הצבאי, תשלום מסים ובנייה לפי חוקי התכנון והבנייה. כך הם נהנים מהפיתוח והקדמה של מדינת ישראל, מורעפים עליהם תקציבים, אמצעים, חינוך, פיתוח, שירותי בריאות, כבישים, מים זורמים וכו'. ערביי ישראל זוכים ברווחה ובפיתוח יותר מכל חברה ערבית אחרת במזרח הקרוב. ועל כך הם משיבים לנו היום בהתבטאויות שטנה ואיבה בכנס באום-אל-פחם ובזריקת אבנים על אוטובוסים בנגב.

מדינת ישראל צריכה לתבוע מערביי ישראל, כתנאי לקבלת הזכויות הלאומיות, את מילוי החובות האזרחיות. צריך לתבוע מהם שירות בצבא – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, הוא צריך לסיים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, היושב-ראש קובע מתי הוא מסיים. עם כל הכבוד וההערכה, כשאתה עומד על הדוכן אני מאפשר לך לסיים את דבריך ואת הרעיון שאתה נושא. אני מבקש ממך לא להתערב בשיקולים של היושב-ראש, עם כל הכבוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי זה היה? חבר הכנסת טלב אלסאנע? ובכן, חבר הכנסת אלסאנע – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבין שיש לך היום נציגות נכבדה, ואני מקדם אותה בברכה, אבל אל תנצל את המעמד הזה. אני לא אתן לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת אלסאנע דיבר חמש דקות, חבר הכנסת חגי מירום דיבר שבע דקות, חבר הכנסת קליינר – שש דקות, וחבר הכנסת עזמי בשארה דיבר חמש דקות ו-21 שניות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש שתמשיך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני הלוא ידעתי מה מחכה לי, מיושבת-הראש הקודמת, אז הכנתי את עצמי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

מדינת ישראל צריכה לתבוע מערביי ישראל, כתנאי לקבלת הזכויות הלאומיות, את מילוי החובות האזרחיות. צריך לתבוע מהם שירות בצבא, או, לחלופין, שירות לאומי במשך תקופה זהה לשירות הצבאי. צריך לתבוע מהם תשלום מסים — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הם משלמים מסים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — והיום רק כ-7% במגזר הערבי משלמים מסים. וצריך לתבוע מהם — — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הם משלמים מסים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, אתה מבקש שאני אאפשר לחבר הכנסת זאבי לדבר פה עוד שעה? בוא ניתן לו לסיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הערבים בישראל משלמים מסים.

היו"ר ד' טל:

בוא נאפשר לו לסיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ר' זאבי:

— — — וצריך לתבוע מהם שלא יפרו את חוקי התכנון והבנייה ויחדלו להשחית את נופיה של ארצנו האהובה.

אם הם לא ממלאים את החובות האזרחיות, יש לשלול מהם את הזכויות האזרחיות. נראה בהם תושבים ולא אזרחים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו גזענות.

היו"ר ד' טל:

עמיתי חברי הכנסת, אני רוצה שתשימו לב. אם תמשיכו להפריע כך, אני לא אאפשר לכם לדבר מעבר לזמן, אתן לכם לדבר רק במסגרת הזמן. אני מבקש לשמור על השקט.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

אני לא אאפשר לכם להפריע לדובר; בפירוש לא. אחרת אני לא אגון גם עליכם כשתעמדו כאן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

ועכשיו, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה שותק, וחבר הכנסת זאבי מדבר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הגזענות שלו זו בושה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך, יש לך מספיק הזדמנויות לומר את זה. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם מביאים את הטרור שהם שותפים לו מהשדות לבניין הכנסת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה טרוריסט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם טרוריסטים. אתם טרוריסטים. אתם לא נותנים לזולתכם לדבר. רק לכם מותר לדבר? מישהו הפריע לכם כשדיברתם?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה טרוריסט, אתה פאשיסט.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם אנשי טרור, אתם מביאים את הטרור לבית הזה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה טרוריסט, אתה פאשיסט. לא הערבים פאשיסטים – אתה גזען, אתה פאשיסט.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה גזען, אתה פאשיסט.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, קראתי אותך לסדר בפעם השנייה. אני מבקש.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

לא הערבים הם הגזענים, הפאשיסטים. אתה טרוריסט.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית. סדרנים, אני מבקש להוציא אותו החוצה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה גזען, אתה פאשיסט.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, הואל נא בטובך לצאת החוצה.

(חבר הכנסת ס' סלים יוצא מאולם המליאה.)

רחבעם זאבי (מולדת):

טרוריסט, החוצה. לך אל ערפאת, לך אל ערפאת.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש, אל תעזור לי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, הוא טרוריסט, והוא שותף של רוצחים – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, אני לא אאפשר לך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איך אתה מרשה לו?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת זאבי, תמשיך ותסיים, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

משפט אחרון. ממשלה הקוראת לעצמה ממשלה לאומית צריכה לעשות זאת. במקום לעשות זאת התמנה שר לענייני ערבים, שבוודאי יראה את עיקר תפקידו בטיפול בזכויותיהם של הערבים הישראלים ולא ייגע בחובותיהם האזרחיות.

חבל שכך נהגה הממשלה הזאת, שמאכזבת ומאכזבת. תודה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על מה אתה לוחץ לו יד?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אנחנו יכולים להיות חלוקים בדעות, אבל חברות צריכה להישמר כאן, בבית הזה. זה לא גורם לשום דבר אחר.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אל תלמד אותי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, מה אני צריך לעשות – –

היו"ר ד' טל:

נכון מאוד.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

– – אל תלמד אותי.

אדוני היושב בראש, כנסת נכבדה, אני לא רוצה להתייחס לדבריו של חבר הכנסת רחבעם זאבי, מכיוון ששלוש הדקות שניתנו לי אינן ארוכות מספיק כדי לענות לו. אני רוצה להיות קשור לעניינים שכתבתי ואני רוצה לדבר עליהם.

קודם כול, אני רוצה להבהיר הבהרה שאינה ניתנת לפירוש אחר, שההתנגדות למינוי השר לעניינים ערביים אינה דבר אישי. אני מכבד ומוקיר את השר קצב, באופן אישי אני מכבד אותו, אך משקעים של העבר וניסיון העבר לימדו אותנו, שאנחנו צריכים להתנגד לעניין הזה. בעבר מונו שרים – לא רק שר לענייני תיירות ושר לענייני ערבים שמילא את תפקידם איש אחד, אלא גם שר לעניינים מסוימים במגזר הערבי – ולא הצליחו. אני, אדוני השר, לא רוצה שתיכשל, לכן אני מציע לך, היות שלא ראוי

לך הכישלון, לא לקבל את התפקיד הזה, מכיוון שהתפקיד הזה נועד אך ורק לשרת את העניינים הפוליטיים הצרים, המפלגתיים, שרואים במגזר הערבי מאגר של קולות ומאגר לענייני בחירות.

אדוני השר, הייתי משנה את דעתי מקצה לקצה אם היית עולה לבמת הכנסת בעוד ארבעה-חמישה חודשים – אני נותן לך ימי חסד, יותר ממאה ימי חסד – ואומר: אני רוצה באמת לספר לכם על ההישגים שהשגתי למען המגזר הערבי; אני רוצה לספר לכם שממדי העוני במגזר הערבי צומצמו; אני רוצה לספר לכם שבעיות החינוך צומצמו; אני לא רוצה להגיד שנגמרו, נפתרו – צומצמו; בעיות פיתוח אזוריות נפתרו; המגזר הערבי שולב בתוך המגזר היהודי, בלי שהסתכלו אם זו חלוקה דמוגרפית אתנית או חלוקה אזורית. הייתי מאוד מאוד שמח אם היית בא ואומר: אני רוצה לפתור את הבעיה של הערבים בנגב, שהיא בעיה מבישה, כואבת, בעיה שמטביעה אותך על מצחו של כל אחד מאתנו. הייתי מאוד שמח אם היית בא ואומר: באמת עשיתי משק משותף למגזר היהודי ולמגזר הערבי.

אתמול שמעתי את שר האוצר, שדיבר על ההתפתחות ועל גידול היצוא ועל הגידול בכל מיני ענפים. אדוני השר, הוא דיבר אך ורק על המגזר היהודי, כי המגזר הערבי אינו שותף לפיתוח הכלכלי, אינו שותף לעשייה הכלכלית והחברתית של המדינה.

הייתי מאוד שמח אם היית בא אחרי מאה ימים, אבל אני מבטיח לך שאתה לא תעשה את זה, מכיוון שכל הכוונות הטובות וכל המאמצים שהיית משקיע לא היו מביאים את הבעיות לידי פתרון. לכן הייתי מציע לך, אדוני השר, מכיוון שאתה לא ראוי לכישלון, לא לקבל את התפקיד, כדי שלא ידבק בך אפילו רבב של בושה וכישלון.

הבעיה, אדוני השר, איננה בעיית מינוי שר זה או אחר, למרות הכבוד האישי שאני רוחש לך. הבעיה היא כמה תקציבים אנחנו מקציבים למגזר הערבי. הפער העצום בין המגזר היהודי למגזר הערבי, אם זה בשירותים, אם זה במועצות המקומיות, אם זה בכל מיני ענפים אחרים, זועק לשמים מבחינת התקציבים. לכן אני חושב, שניהול המגזר הערבי מחוץ למפה הכללית, הארצית והאזורית של כל מקום ומקום הוא מקור לספקות והוא מקור למחשבה שעלינו לעשות את זה בצורה אחרת, ולא נחזיר את האוכלוסייה הערבית בשנת 1996, בשלהי המאה ה-20, לתקופה של הממשל הצבאי. אני מאוד חושש שמדיניות של הפרדה תביא – ואני אומר את זה בצער ובכעס – למגמה של היפרדות, וזה דבר מסוכן לכולם.

הו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת וליד חאג'י-יחיא.

אדוני השר, בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש גבול לאטימות, והגבול צריך להיות ברור. אני רוצה לשאול את חברי הכנסת המציעים שמתנגדים למינוי – אני מודה לכולם שאיש מכם לא התנגד למינוי שלי באופן אישי, ולהיפך, היה לי הרבה יותר קל אם הייתם מתנגדים לי אישית, כי אז היה היגיון בהעלאת הנושא על סדר-היום – איזה היגיון יש בהעלאת הדרישה שלא למנות שר כאשר לאחר רצח יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, ראש הממשלה הקודם, שמרביתכם הייתם שותפים בקואליציה שלו, כן מונה שר וכולכם מילאתם פיכם מים, לא פציתם פה, לא נקפתם אצבע, לא העליתם את הנושא? איפה היית, טלב אלסאנע? איפה היית אתה כל הקדנציה הקודמת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא היה מינוי של שר.

שר התיירות מ' קצב:

יש לי חדשות בשבילך: אין לך מושג מה עשתה הממשלה שתמכת בה בראשותו של שמעון פרס, אין לך מושג בעניינים שנוגעים למגזר הלא-יהודי, למגזר הערבי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, עכשיו אתה תקשיב לי.

מכתבו של יוסי ביילין כשר בממשלה מיום 28 בנובמבר 1995, שבועות אחדים לאחר הרצח. איפה אז היית אתה? יוסי ביילין מודיע, בחתימת ידו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שר התיירות מ' קצב:

תקשיב עכשיו אתה.

מודיע יוסי ביילין בחתימת ידו: "על-פי החלטת ראש הממשלה שמעון פרס, נושא הטיפול במגזר הערבי עובר לתחום אחריותי כשר בממשלה". עכשיו אתה מוכן לעלות לבמה ולהתנצל ולחזור בך מכל מה שהטחת על גזענות, על חוצפה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

שר התיירות מ' קצב:

אתה מוכן לעלות? יש לך אומץ לב ציבורי ואחריות לעמוד פה ולהתנצל על כל מה שאמרת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם אם זה היה, אנחנו מתנגדים לזה.

שר התיירות מ' קצב:

את חברי הכנסת האחרים אני לא מכיר. אתה מוכן לעלות לבמה להתנצל — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על מה?

שר התיירות מ' קצב:

— — על כך שהשתמשת בביטויים גסים בנוגע למינוי שהוא דומה לחלוטין למינוי שהיה בקדנציה הקודמת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנחנו הסכמנו למינוי ההוא?

שר התיירות מ' קצב:

היית שותף והצבעת אמון בממשלה ההיא. מה אתה מנסה להסתיר פה? איפה האחריות שלך? איפה אומץ הלב הציבורי שלך? איפה ההגינות שלך? איפה היושר הציבורי שלך?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

שר התיירות מ' קצב:

תקום ותגלה עכשיו. לא, אדוני, אני לא אעבור לסדר-היום, גם אני אומר את מה שיש לי לומר כלפיו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אף אחד לא טען שבזמן הממשלה ההיא — — —

שר התיירות מ' קצב:

אהה, עכשיו זו דרך נסיגה לא כל כך אלגנטית. תחפש דרך אחרת לסגת, לא כך.

אדוני היושב-ראש, הממשלה מחויבת לפעול לקידום האוכלוסייה הערבית ולהעלאת רמת השירותים הממלכתיים והמוניציפליים גם יחד. אנחנו מכירים בכך, שבמשך עשרות שנות קיומה של המדינה, עקב מטלות קשות של מלחמות, צרכים ביטחוניים, קליטת עלייה, לא יכולנו להבטיח למגזר הערבי את ההיקף ואת רמת השירותים הממלכתיים והמוניציפליים שהוא היה ראוי להם.

אין גם להתעלם מן ההישגים. אף אחד מכם לא מצא לומר מלה אחת טובה על מה שעשו הממשלות בעבר לטובת המגזר הערבי, אף מלה טובה. הכול שחור? כל האמצעים כשרים להשיג רווח פוליטי, חבר הכנסת טלב אלסאנע? כל האמצעים כשרים? לנצל בצורה צינית את המצוקה של הציבור הערבי – ויש מצוקה; לפרוט על נימים עדינות של רגשות; לנצל בצורה צינית את הדמוקרטיה הישראלית באופן שפוגע גם בי כאזרח? לנצל ניצול ציני את הרגישות שלנו לערכים אנושיים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הסמכויות של השר לענייני ערבים?

שר התיירות מ' קצב:

לא יעזור לך כלום, חבר הכנסת טלב אלסאנע, עכשיו אתה תשמע אותי עד הסוף.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הכלים שניתנים בידי השר לענייני ערבים?

שר התיירות מ' קצב:

אתה תשמע אותי עד הסוף. אתה תוכל להתעשת רק אם תקום ותחזור כך מכל מה שאמרת. אם לא – אין כך שום הגינות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אולי אתה מקבל את ההצעה של השר? זה כבוד גדול לומר: טעיתי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם אז הייתי נגד, וגם היום אני נגד מינוי כזה של שר לענייני ערבים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש ממך. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני לא מסכים לדיאלוג.

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת טלב אלסאנע פשוט הופתע מהגילוי שלי, והוא קצת מבולבל; לא נורא – תן לו כמה דקות להתעשת.

שבח וייס (העבודה):

אולי המינוי היה סודי?

שר התיירות מ' קצב:

המינוי לא היה כל כך סודי. או שאנשים פה רוצים לדבר בשני קולות, אדוני חבר הכנסת שבח וייס, או שרוצים לטמון את ראשם בחול. אני לא שייך לא לאלה ולא לאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גם אצל הממשלה הקודמת היתה אפליה. אתה לא מגלה שום דבר חדש.

שר התיירות מ' קצב:

אני לא תמכתי בממשלה הקודמת, אתם תמכתם בה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, קריאת ביניים – זה בסדר, אבל אני מבקש לאפשר לשר להמשיך.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, כל ניסיון, גם של מנהיגים בציבור הערבי, גם של חברי כנסת מכובדים, ליצור חיץ ותסיסה בין אזרחי ישראל הערבים לבין חלקים מקרב יתר אזרחי המדינה יהיה בומרנג אדיר. אני רוצה להזהיר אתכם, רבותי – מוטלת עליכם אחריות גדולה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה אפרופו "נתניהו טוב ליהודים"?

שר התיירות מ' קצב:

תשאל את חבר הכנסת חגי מירום אם גם הוא מוכן להתנצל על מה שאמר פה, כי הוא תקף ואמר, שממשלות קודמות לא מינו שום שר לענייני ערבים, אלא רק בתקופת ממשלות הליכוד, בעבר הרחוק.

סאלח טריף (העבודה):

רבין לא מינה.

שר התיירות מ' קצב:

לפני שבועיים היו ערבים שצעקו "מוות ליהודים". מי ששמע זאת, ואפילו אם גינה, צריך להבין, שניסיון להעיף בליסטראות, לתקוף, לגנות, לראות את הדברים בצורה פסימית ורק את השחור משחור, רק את חצי הכוס הריקה – הוא צריך להבין, שבניסיונות שלו להפיק רווחים פוליטיים, הגלישה לעבר הקריאה "מוות ליהודים" היא קרובה מאוד.

מוטלת עליכם כערבים ועלינו כיהודים ועל כל חלקי הבית אחריות גדולה מאוד. האם אנחנו מסוגלים לגבש פה עם אחד מלוכד, למרות כל חילוקי הדעות הפוליטיים, עם כבוד הדדי, עם אחווה, עם מאמץ אמיתי להגיע לשוויון בין כל חלקי האוכלוסייה, בין כל האזרחים?

גם אני לא תמים ואינני חדש בחיים הפוליטיים. קל מאוד להתסיס, והכנסת נימות לאומניות היא הדבר הכי מסוכן. אתם תאבדו את השליטה ולא תוכלו, גם אם תרצו, להחזיר אותם למסלול שתמצאו בו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הממשלה הזאת מדברת על לאומנות של אחרים? זה חידוש.

שר התיירות מ' קצב:

אני מדבר בשם הממשלה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. לא שמעתי אותך גם כאשר היית שותפה לממשלה הקודמת, בראשותו של שמעון פרס, אפילו פעם אחת, לא שמעתי אותך ואת חברייך עומדים לימינו של שמעון פרס בוויכוח עם יאסר ערפאת. תמיד צדק יאסר ערפאת? אף פעם שמעון פרס לא צדק בוויכוח עם יאסר ערפאת? אתם תמיד חייבים להתייבב לימינו של יאסר ערפאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

זה הוויכוח שלנו עכשיו? אנחנו מתייבבים לצד השלום, ואתה יודע זאת היטב.

שר התיירות מ' קצב:

השלום רק אצל יאסר ערפאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מי אמר?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

שר התיירות מ' קצב:

לא מנהיגות קיצונית עם עמדות קיצוניות יכולה להביא ישועה לערביי ישראל. להיפך, עם כל חילוקי הדעות הפוליטיים – ואתם יכולים בהחלט להיאבק בבית הזה על הקמת מדינה פלשתינית, אך נחוצה מנהיגות שקולה ואחראית, שאיננה דוחפת לקיצוניות ואיננה יוצרת קרעים.

אנחנו מחפשים את הכבוד ההדדי עם ערביי ישראל, את ההבנה, את השותפות, את האחוה. האם אתם מסוגלים לתרום את חלקכם כדי להשיג את אלה, כמנהיגי הציבור הערבי, או שאתם רואים את הייעוד שלכם בהשגת רווחים פוליטיים ובדחיפת הציבור הערבי כמה שיותר לקיצוניות?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו עוד לא בממשלה – — —

שר התיירות מ' קצב:

תן לי, שמעתי אתכם בסבלנות, לא הפרעתי לכם. שמעתי אתכם באיפוק רב.

מה בסך הכול עשתה הממשלה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אולי תגיד לנו מה הצורך במשרה הזאת? לא בזבזת על זה אף מלה. אתה דיברת על יוסי ביילין – בסדר; אתה מוכן להחליף אתו גם את הדעות הפוליטיות?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, אולי השר יתייחס בסוף דבריו למה שאתה מבקש?

שר התיירות מ' קצב:

אתה מוכן לשמוע את הנאום עד הסוף, או שמספיק לך לשמוע חצי נאום?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, יש לך כל הזמן רק שאלות. אני רוצה לשמוע ממך פעם גם תשובות, אבל לא עכשיו, אחר כך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לי שאלה לשר, אדוני היושב-ראש. ברשותך, אני אשתוק אחר כך עד סוף הישיבה, אבל עכשיו אני מבקש לשאול.

היו"ר ד' טל:

בלי תנאים, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

שר התיירות מ' קצב:

אל תעמיד לי תנאים, אני לא צריך ממך שום רשות. אם תפריע, יוציאו אותך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, אתה רוצה עכשיו להלהיב ולהתסיס? למה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שידבר על הנושא.

היו"ר ד' טל:

עכשיו השר מדבר ואנחנו שותקים. חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקש את עזרתך.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסייע לציבור הערבי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

המינוי הזה יפתור את הבעיות?

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודיע לך שאקרא אותך לסדר בפעם השלישית – – –

שר התיירות מ' קצב:

הממשלה רוצה לטפל במגזר הערבי ברמה הבכירה ביותר. מה הפסול בכך? למה צריך המינוי הזה לעורר זעם רב כל כך? לעניות דעתי, הציבור הערבי צריך לומר לממשלה: כל הכבוד, לקחו חבר מתוך הממשלה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן ראש ממשלה.

שר התיירות מ' קצב:

תודה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

הרבה מאוד ראשי רשויות שאני מכיר מביעים הוקרה והערכה לממשלה על המינוי שלך, אדוני השר. אל תשמע לעצתם של אלה שלא רוצים את טובת המגזר הערבי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מה אתה עשית – – –

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני עשיתי יותר ממך. אני הייתי יושב-ראש מרכז השלטון המקומי. מה אתה עשית למען המגזר הערבי? אני עשיתי יותר ממך.

שר התיירות מ' קצב:

חבר הכנסת מקסים לוי, אם הממשלה תצליח לסייע לציבור הערבי, מאין יביא חבר הכנסת טלב אלסאנע את הקולות?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

נכון.

שר התיירות מ' קצב:

למה אתה רוצה לכרות לו את הענף שהוא יושב עליו? הרי בשבילו, ככל שיהיה יותר גרוע לציבור הערבי, כך הוא יצא נשכר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה התפקיד של הממשלה? למה הממשלה לא פעלה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך לשבת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אדוני רוצה לעזור לי היום?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, חס וחלילה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, אני פונה אל השפויים ואל השקולים ושואל: מה רע בכך שיש לציבור הערבי כתובת בתוך הממשלה להצגת הבעיות שלו? מה רע בכך?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לא יותר טוב שהממשלה – – –

שר התיירות מ' קצב:

מה הפסול בכך, ששר בממשלה, כל אימת שיש צורך, יכול להעלות נושאים בוערים שמציקים לציבור הערבי ומטרידים אותו? מה הפסול בכך? זה לא יביא אולי ברכה, אולי תועלת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

המינוי הזה היה קודם. זה תרם?

שר התיירות מ' קצב:

קל וחומר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה וחצי. די.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

סאלח טריף (העבודה):

החצי זה תקדים.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, דווקא מתוך כך שהממשלה מכירה בחשיבות הנושא, ויש נושאים רבים הקשורים לאוכלוסייה הערבית והם אינם נמצאים בתחום מוגדר של משרד ממשלתי זה או אחר – ואם היה לכם פקיד שתלטן, היה טוב יותר?

אתם מדברים אתי על מאגר של קולות, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מדברת על בחירות בשנת 2000?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן.

שר התיירות מ' קצב:

מי עשה שימוש מפלגתי ציני בציבור הערבי בכל מערכות הבחירות מאז קום המדינה אם לא את והשותפים שלך במפלגת העבודה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

איזה שימוש ציני?

שר התיירות מ' קצב:

עשרות שנים אתם ניצלתם את הקולות במגזר הערבי וראיתם בהם רזרבואר של קולות כדי להצליח בבחירות ותו לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

קריאות:

— — —

שר התיירות מ' קצב:

אתם מיניתם עסקנים לצורך גריפת קולות ערב הבחירות, אתם ומפלגת העבודה, במשך עשרות שנים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — לפעילי הליכוד בכפרים הערביים כשאתה היית שר התחבורה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת בשארה, תודה על הערת הביניים. אדוני השר, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, די, הערת ביניים ותו לא.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם היו טובים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מלה טובה לפעילי הליכוד.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, בבקשה ממך.

שר התיירות מ' קצב:

גם כשעושים משהו טוב זה לא מוצא חן בעיניך?

אדוני היושב-ראש, מי שירצה להסתייע בי, על יתרונותי ועל חסרונותי, על מעלותי ועל מגבלותי – אני עומד לרשותו; כל גורם במגזר הערבי. מי שלא ירצה – מה אני יכול לעשות? לא אוכל לכפות עליו. אני מעמיד את עצמי, עם כל הכלים שיש לי, עם כל העוצמה שיש לי, עם המעמד שיש לי, לרשות הציבור הערבי במדינת ישראל. ירצו לקבל אותי – אהלן וסהלן, בכבוד ובגאווה; לא ירצו לקבל אותי – אצטער.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

הבעיה, אדוני השר, היא לא אישית. שוב, העניין הוא לא אישי. העניין הוא פיתוח תוכנית חומש ופתרון בעיות כלכליות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וליד צאדק, השר הזכיר בתחילת דבריו שהוא מבין שזה לא אישי והוא שמח שזה לא אישי. אין טעם לחזור על כך.

שר התיירות מ' קצב:

אני מצטער שזה לא אישי, כי אם זה היה אישי, היתה להם לפחות עילה מוצדקת לתקוף. אם זה לא אישי, זה בוודאי לא מוצדק. הלוואי שזה היה אישי. אז הייתי אומר: אינני ראוי לכך.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

שר התיירות מ' קצב:

יותר מכך, אדוני – יש בממשלה משרדים רבים שעוסקים במגזר הערבי, אבל יש גם נושאים רבים שאינם נופלים בתחום של משרד ממשלתי זה או אחר, ואני בהחלט רוצה לראות את עצמי כמי שמסייע, חבר הכנסת וליד צאדק, בשילוב העסקים במגזר הערבי עם העסקים במגזר היהודי, בפיתוח התעשייה במגזר הערבי, ביוזמות כלכליות לטיפול התעשייה במגזר הערבי, בתוכניות המיתאר שבהן יש בעיות קשות מאוד, בבעיות דיור, בבעיות תעסוקה, בבעיות חינוך, רווחה, בשילוב הערבים במשרדי הממשלה – עולם ומלואו. כל זה מפריע לכם? כל זה מפחיד אתכם? כל זה גורם לך לרתיעה כזו, לעמוד ולדבר על חוצפה של הממשלה, חבר הכנסת טלב אלסאנע? איזו חוצפה יש בכך שהממשלה רוצה לעזור לציבור הערבי?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היא לא יכולה לעזור – – –

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, היו דברים מעולם. כפי שאמרתי, גם הממשלה הקודמת, בראשותו של שמעון פרס, מינתה בנובמבר 1995 יועץ מיוחד לטיפול במגזר הערבי, קבעה שר מיוחד לטיפול במגזר הערבי, ואני רוצה לומר לכם: אני בכלל לא מתרגש מדברי הביקורת שלכם על המינוי. אני מרשה לעצמי לומר שבעניין הזה אתם לא מבטאים את דעת הקהל ברחוב הערבי. יש לי מספיק אינדיקציות כדי לדעת שבעניין הזה התחלקתם, והציבור הערבי לא אתכם. תודה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. מה אדוני מציע?

שר התיירות מ' קצב:

להעביר לוועדה.

שבח וייס (העבודה):

יש הצעה אחרת.

היו"ר ד' טל:

תיכף אאפשר לחברי הכנסת. יש כאן לפני כמה הצעות אחרות. חבר הכנסת בנימין אלון, במסגרת הדקה, רוצה להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עזמי בשארה. בבקשה, חבר הכנסת אלון. אני מבקש להקפיד על הזמן.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד האורחים שביצע, צריך שר לענייני ערבים, כי רבים מחברי הכנסת הערבים – אני לא אכליל – לא עושים דבר למען הסקטור שלהם ורק מסכסכים בין הערבים לבין כל אזרחי ישראל, מסיתים וממרידים אותם, ממרידים אותם באספות ובמחאות, מקימים בבניין הזה שדולה להפיכת ירושלים לבירתה של פלשתינ.

אני בטוח שכל הקהל ביצע וכל אזרחי ישראל הנאמנים סולדים מהפעילות הזאת של רוב חברי הכנסת הערבים – לא כולם – שרוצים בסך הכול דבר אחד: לעשות את כל הבניין הזה לשדולה אחת למען הקמתה של מדינה פלשתינית במקום מדינת ישראל, לתפארת יאסר ערפאת ושיח' אחמד יאסין, והם לא יצליחו בדבר הזה; אני רק מקווה שלא מאוחר מדי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת בני אלון. חבר הכנסת סאלח טריף מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מיכאל קליינר. בבקשה.

קריאות:

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה מפריע עכשיו לחבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר קצב, אני לא רוצה לדבר על העניין הזה באופן פוליטי, אלא באופן ענייני לגמרי.

ראשית, אני רוצה לציין עובדה – יצחק רבין המנוח אכן לא מינה שר, ומה שאמרת לגבי חבר הכנסת ביילין היה נכון ואמת; אבל אפילו יצחק רבין עשה שינוי במבנה של מוסד היועץ לענייני ערבים, משום שגם אז היתה רגישות גדולה למינוי שר לענייני ערבים. אני חושב שהרגישות קיימת גם עכשיו, ולכן אני לא רוצה לייעץ לחברי חברי הכנסת הערבים בעניין הזה. למשל, העדה הדרוזית תבעה שכל הטיפול בה יהיה ישיר, וכך היה וכך קיים, אבל בעניין הזה אני חושב שכוונותיך טובות. לכן אף אחד לא העלה באופן אישי טענה אחת או חצי טענה נגד השר קצב.

כסגן שר הפנים בתקופה מסוימת, אני יודע שיש בעיות גדולות ורבות בתחום הפיתוח, בתחום תוכנית-אב לפיתוח במגזר הערבי, ואם אתה יכול באמת ובתמים לטפל בעניין הזה, ואמרת שאתה הכתובת, אני חושב שזה רק יועיל למגזר הערבי, וכך אנחנו רוצים לקוות.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, א'דיוף אל-כרים, אורחים נכבדים, כבוד השר אומר שהממשלה רוצה לטפל בציבור הערבי ברמה הטובה ביותר, ואני שואל: האם לא טוב יותר, והאם לא תהיה זאת רמה טובה יותר, כבוד השר, שאכן תטפל בציבור הערבי בדיוק כפי שמטפלים בציבור היהודי, כפי שהחוק קובע וכפי שמגילת העצמאות קובעת? מה יותר טוב מזה? האם מינויך כאפוטרופוס או כמוכתר או כשר לעניין זה – נקרא לזה איך שנקרא – הוא טיפול טוב יותר, זו הרמה הטובה ביותר? אתה רוצה שפיות; מה שפוי יותר, מה הגון יותר, מה צודק יותר?

אתה אומר – מי שבא אלי, אהלן וסהלן. מי שלא רוצה – ככה זה? מה, אנחנו מבקשים נדבות? אנשים יבואו לקבל ממך טובות? אתה שר ממונה. אתה חייב להיות ממלכתי. אתה חייב לשרת את כולם. לא זו הגישה?

שר התיירות משה קצב:

אתה רוצה שאני אכנס אליך הביתה בכוח?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

לא, אל תיכנס אלי הביתה, אבל תן לי את הזכויות. אל תפלה אותי לרעה. אם אני בא או לא בא, חובתך הממלכתית היסודית, המינימום, היא שאתה תיתן לכולם. זה מה שאני רוצה לשמוע. אני מקווה שבשתי הנקודות האלה לפחות תעשו עוד יותר. תודה רבה.

הי"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה, שר התיירות והשר לענייני ערבים – – –

נסים דהן (ש"ס):

שרת התקשורת יושבת כאן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי שרת התקשורת; חברת הכנסת גוז'נסקי, אנחנו מדברים אל השר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

הוא מדבר אל השר המשיב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אלסאנע, לו תלמידי זאב ז'בוטינסקי ומנחם בגין היו בשלטון מאז 1948, לא היה צריך שום שר לענייני ערבים, לא היה צריך לטפל בענייני ערבים, כי אנחנו מעולם לא היינו פטרונים של אותם אזרחים החיים אתנו כאן בארץ-ישראל, כי נגזר עלינו לחיות יחד. היום יש לנו כל מיני בעיות בכל מיני מוקדים ויש כל מיני שרים. יש שר לענייני עלייה. מדוע צריך שר לענייני עלייה? הם לא אזרחים? יש בעיות בגלל הפטרונות של השותפים שלכם, של מפא"י ושל מפלגת העבודה, שחברתם אליהם.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

ההשוואה לא טובה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הפטרונות שלהם הביאה למצב של אי-שוויוניות שלא היה עולה על דעתנו, והיום אנחנו צריכים לחסל את הדבר הזה, ויפה שעה אחת קודם, כי בנפש כולנו הדבר. אני מבקש, לכן, להסיר את ההצעה מסדר-היום, ולהודות שאנחנו מקווים שבפעם הבאה שחס וחלילה יתחלף שלטון כבר לא יצטרך באמת שר לענייני אזרחים אלה או אחרים, כי כולנו נהיה שווים בארץ הזאת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת ריבלין. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שבממשלה הראשונה נקבע ששר המשטרה יהיה גם שר לענייני מיעוטים. שמו היה בכור שטרית. אני רוצה לומר, שזה לא היה מקרי שהחליטו ששר המשטרה צריך לעסוק דווקא בערבים. והנה, חלפו קרוב ל-50 שנה, התחלפו ממשלות, והאפליה נותרה בעינה, לפי כל נתון ולפי כל מדד, אם זה בבתי-הספר ואם זה בענייני קרקע ואם זה במצב

העוני ואם בכל תחום אחר. עכשיו אני רוצה להזכיר לך, השר קצב, שאתם הייתם בשלטון 15 שנה, וראה זה פלא, חזרתם לשלטון וגיליתם את האפליה. במשך 15 שנות השלטון שלכם, בניגוד למה שאמר חבר הכנסת רובי ריבלין, לא הושג שוויון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היה שיפור גדול, רק לא בבת אחת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא הושג שוויון ולא היה שיפור. יש בעיה בסיסית גם בממשלה הזאת וגם בממשלה הקודמת – האם רואים באוכלוסייה הערבית במדינת ישראל אזרחים שווי זכויות ומכאן מתחילים את המסע של השוויון, או רואים בהם אזרחים שכל הזמן צריך לחשוד בהם, שכל הזמן צריך לטעון שהם מסיתים וללחום בהם. זאת השאלה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברי הכנסת, יש הצעה להעביר את הנושא – – –

נסים דהן (ש"ס):

השר מבקש להסיר.

שר התיירות משה קצב:

אני מבקש להסיר את כל ההצעות.

היו"ר דוד טל:

אם כן, נעבור להצבעה. מי בעד הסרת כל ההצעות ומי בעד העברתן לוועדה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

בעד זה להסיר.

היו"ר ד' טל:

מתקנים אותי כאן שהצבעה בעד היא על קיום דיון במליאה והצבעה נגד היא להסיר את ההצעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

חברים, אני קובע שההצעה הוסרה מעל סדר-היום.

הצעות לסדר-היום יום השנה הארבעים לטבח בכפר-קאסם

היו"ר דוד טל:

חברי הכנסת, הנושא הבא הוא הצעות לסדר-היום מס' 426 ו-585: יום השנה ה-40 לטבח בכפר-קאסם. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, בתחילת דברי אני רוצה לקדם בברכה את המשלחת מכפר-קאסם לרגל הדין הזה לציון 40 שנה לטבח הנוראי שהיה ב-29 באוקטובר 1956. אני אתחיל את נאומי בשפה הערבית, ואחר כך אעבור לתרגום לחברי הכנסת שלא יודעים ערבית, ואני אתרגם מלה במלה את הדברים שאני אומר בערבית.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית):

"אל תחשיבו את אלו אשר נהרגו למען האל למתים, אלה חיים הם, ואצל האל הריבון פרנסתם."

ביום 29 בחודש אוקטובר השנה חל יום הזיכרון ה-40 לטבח כפר-קאסם הנורא, שאותו ביצעה קבוצה של פושעים ממשמר הגבול נגד חפים מפשע מבני עמנו ומשפחתנו בכפר-קאסם. מספר ההרוגים הגיע ל-49, ומספר הפצועים ל-13.

אנו על סף יום הזיכרון ה-40, ועדיין מהדהדות המלים של החיילים הרוצחים עד עתה – "תקצרו אותם". בעזרת האל, הריני מצטט את מה שנאמר בהודעה מטעם המועצה המקומית כפר-קאסם – קציר זה הניב שיבולים הדבקות בארץ ויודעות את ערכן, קציר זה הינו מנורה המאירה את דרכם של אנשי המאבק לקראת החירות מבני עמנו הפלשתיני הגאה. עלינו ועל כולם לדעת, כי הכחשת העושק מגבירה את פגיעתו הרעה של העושק, והגורם הטוב ביותר להרתעת העושק הינו ההתנגדות אליו תוך אחדות השורה, העמידה בתוקף על האמת וההגנה על זכותנו לחיות בכבוד ובחירות במולדתנו, אשר אין לנו מולדת זולתה.

מכיוון שגם אם טבח כפר-קאסם מציין שלב פוליטי לגבי מדינת ישראל וההנהגה השלטת בה ביחס לערבים בישראל, הרי המנטליות אשר חוללה את טבח כפר-קאסם עדיין קיימת, והיא הסיבה הישירה למעשי הטבח אשר אירעו לאחר מכן בסברה ובשתילה ובירושלים, אשר הפכה להיות עצמה קורבן למנטליות זו, כאשר נשלחה היד לרצוח את ראש הממשלה רבין.

הפשעים אשר נעשו כדי להוריד את עמנו על ברכיו ולפגוע בכבודו התנפצו על סלעי עמידתו האיתנה, דבקותו הלאומית, לכידותו במאבק ותודעתו הלאומית ההולכת ומתפתחת וכן גם גאוותו בכבודו העצמי והלאומי. בעמידתו האיתנה מתגשמים דברי המשורר הערבי הגדול: אם יחפוץ העם יום אחד בחיים, לא תהיה לגורל ברירה אלא להיענות לו, ולא תהיה ללילה ברירה אלא להתבהר, ולא תהיה לכבלים ברירה אלא להישבר.

באשר לפשע הנורא נגד בני עמנו מכפר-קאסם, הריני נזכר בדברי משוררנו ג'בראן ח'ליל ג'בראן: הריגת אדם ביער הינה פשע בל יכופר.

בהזדמנות זו ברצוני לצרף את קולי אל קול בני משפחתנו מבני כפר-קאסם והמועצה המקומית כפר-קאסם, ולאמור לכולם, לכל בני עמנו, כדי שנזכור ולא נשכח, אנו מאיצים בכל מי שתחושה לאומית וקשר אל האדמה מפעמים בעצמותיו להשתתף בעצרת הארצית אשר תיערך בכפר-קאסם ביום שלישי, 29 באוקטובר 1996, בשעה 18:00).

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטט עכשיו את הדברים מתוך ההזמנה שיצאה מהמועצה המקומית כפר-קאסם. 40 שנה חלפו מאז טבח כפר-קאסם, שבו נורו למוות 49 אזרחים, נשים, גברים וטף, בשוכם מעבודתם. יום השנה ה-40 לטבח מצוין השנה תחת הססמה: "רק ההכרה בטבח תבטיח שלא יישנה". טבח זה, שלא מש מהזיכרון של העם הפלשתיני ושל העמים הערביים, נמחק כליל מהזיכרון הרשמי של מדינת ישראל וממשלותיה השונות.

מעשי הטבח שבוצעו נגד העם הפלשתיני, מסברה ושתילה ועד הטבח הנורא במתפללים בשעת התפילה בחברון, מצביעים עד כמה עמוקות הן האלימות והגזענות המושרשות בחברה הישראלית. דבר זה קיבל ביטוי מסוכן ביותר אף בתוך החברה הישראלית עצמה, ברצח ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה.

הביטוי "אללה ירחמו" – זיכרונם לברכה – שהשתמש בו מפקד היחידה שביצעה את טבח כפר-קאסם, מזדקר מהמסמכים ההיסטוריים ומהמאמרים הנכתבים על הנושא עד היום. העובדה שהנהגת המדינה דאז לא קיבלה עליה אחריות לטבח והעונשים המגוחכים שהוטלו על האחראים הישירים לטבח יוצרים אצל תושבי כפר-קאסם תחושה של זלזול עמוק בחייו של האדם הערבי.

אחרי 40 שנה ממשיך כפר-קאסם לסבול מאותה מדיניות של אפליה וקיפוח בכל תחומי החיים. מדיניות זו מקבלת היום ביטוי חריף ביותר בתוכנית אשר במסגרתה הוקם אזור התעשייה החדש של ראש-העין על אדמותיהם של אנשי כפר-קאסם, דבר שמונע כל התפתחות עתידית של הכפר.

הדו-קיום והשלום האמיתי מחייבים, ראשית לכול, הכרה בעוול שנגרם לתושבי כפר-קאסם ולכלל התושבים הערבים בישראל. יום השנה ה-40 לטבח יוקדש להעמקת המודעות הציבורית ולהבאת דברה של האוכלוסייה הערבית בפני דעת הקהל העולמית והמקומית. מטרתנו לגייס את כל הכוחות להגנה על זכות הערבים לחיות כשווי זכויות במולדתם.

מכאן, לדעתי, צריך להפנות ולהדגיש את חשיבות השתתפותם של חברי כנסת ושרים בממשלה ביום הזה, שיתקיים בכפר-קאסם ביום שלישי הבא, 29 באוקטובר, בשעה 18:00.

בתאריך הזה, ב-29 באוקטובר, נורו ונרצחו בכפר-קאסם 49 תושבים ערבים – נשים וגברים. ולא רק זה, אלא שהממשלה דאז נקטה ניסחה בשיטתיות להשתיק כל פרסום ולמנוע מדעת הקהל בישראל לעלות על העוול והפשע הנוראי שבוצע כלפי אנשים חפים מפשע, אשר כל הפשע וכל החטא שלהם היה שחזרו מעבודתם לבתים שלהם ולכפר שלהם.

זה היה רצח המוני, אכזרי, פשע מתועב נגד אזרחים חפים מפשע. בקציר הדמים בכפר-קאסם היו 49 הרוגים. בין ההרוגים היו 12 נשים, עשרה נערים כבני 14 ושבעה ילדים בני שמונה. מבין

משפחות קורבנות הרצח נמצא כאן אתנו ביציע הכבוד עלי, שאמו נרצחה כשהיה בן שש, כשהיתה בחודש השמיני להיריונה.

בין קורבנות הרצח היו אבות ואמהות עם בניהם ובנותיהם. ספא עבדאללה סרסור, בת 45, נרצחה עם שני בניה – ג'ומעה בן 16 ועבדאללה בן 14; עות'מאן עבד עיסא, בן 30, נרצח עם בנו פתחי, ילד בן 12, כאשר היו בדרכם, האב ובנו, עם העדר שלהם. כל הפשע שעשו – שהם חזרו מהמרעה לכפר שלהם. זינב טאהא, אשה בת 45, נרצחה עם בתה בקריה בת 17.

נוכח חומרת הפשע, היה גם ניסיון לטשטש ולחפות על האחראים העיקריים. לשכת ראש הממשלה דאז פרסמה, ב-11 בנובמבר 1956, הודעה האומרת, כי ביום 29 באוקטובר 1956 הוכרז עוצר בכמה כפרים שעל הגבול המזרחי לשם שמירת חיי אנשי הכפר – שימו לב, רבותי חברי הכנסת: העוצר הזה הוטל לשם שמירת חיי אנשי הכפר – ושמירתו הוטלה על גדוד של משמר הגבול, ותושבי הכפרים שמעו על העוצר שנקבע מן השעה חמש בערב עד השעה שש למחרת בבוקר. בכפרים אחדים שבו כמה תושבים לביתם לאחר תחילת העוצר ונפגעו על-ידי משמר הגבול. זו היתה ההודעה.

ומה כותב נתן אלתרמן לגבי הודעה זו? הוא כותב: "אחרי שנתחוורו לך קמעה קמעה פרטיו של אותו מעשה מחריד, אחרי שנתגלו לך אופלו וממדיו וקמו חשופים כמו גלעד, / שיווית כנגדו את הודעת הממשלה, ההודעה על 'נפגעים', ההודעה העמומה-החוורורית, / ולא ידעת אם אומנם אליו היא מתכוונת... כי תהום בין העובדות המבעיתות ובין ההד".

הנאשמים ברצח כפר-קאסם הועמדו לדין. היו 11 נאשמים, והתמונות שמצטיירות מתוך העדויות מסמרות שיער.

בתשובה על שאלת המג"ד, מלינקי, למפקד החטיבה, שדמי, לגבי גורלם של אזרחים שיחזרו מעבודתם אל הכפר בלי לדעת על העוצר והעלולים להיתקל בכניסה לכפר בשוטרי מג"ב, השיב לו מפקד החטיבה: אינני רוצה סנטימנטים, אללה ירחמו. אלה היו המלים שנחרטו בזיכרונם של הערבים במדינת ישראל, וכן כי בין 43 הרוגים במבוא המערבי של הכפר היו שבעה ילדים וילדות: ריאד בן שמונה, ג'מאל בן 11 – – –

כבוד היושב-ראש זו הצעה רגילה. זה שבע דקות ולא חמש דקות.

הי"ר ד' טל:

הצעה רגילה, אני רוצה לתקן אותך, זה עשר דקות ולא שבע דקות. קיבלת את כל עשר הדקות. קיבלת עשר דקות תמימות, אבל תסיים את הרעיון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ב-26 בפברואר 1959 הורשע אלוף-משנה שדמי בחריגה מסמכות. תשמעו מהי העבירה שבה הורשע – עד כדי סיכון חיים, הטלת עוצר בלי סמכות חוקית ביום הרצח בכפר-קאסם. אבל בית-הדין הטיל עליו, רבותי – אתם יודעים איזה עונש? – עונש סמלי של נזיפה וקנס בסך 10 פרוטות.

הנידונים האחרים ערערו. בית-הדין הצבאי הקל בעונשם. אחר כך הרמטכ"ל הקל בעונשם. אחר כך נשיא המדינה תרם את תרומתו. מוזר מאוד.

מוזר מאוד, שעשר שנים בלבד לאחר משפטי נירנברג, ובמדינת ישראל אשר קמה על הריסות מחנות הריכוז וההשמדה באושוויץ, ברגן-בלזן, ולאחר לחץ של דעת הקהל – מתנהל משפט כזה במדינת ישראל. אחד הפושעים הנידונים, שלמה עופר, אשר הורשע ברצח, אמר בריאיון לעיתון "העיר" שהתפרסם לרגל 30 שנה לטבח: היינו כמו הגרמנים – הכוונה הנאצים – אשר היו עוצרים את המשאיות, מורידים את היהודים ויורים עליהם. כך אנחנו. אין הבדל. ביצענו הוראות, כמו שהחייל הגרמני ביצע הוראות בזמן המלחמה לחיסול היהודים. ובקשר לירי לכיוון הפצועים ציין: היתה שם פקודה, ואין מקום למחשבה. זה לא היה קשה. לא חשבת על כלום. האנשים הגיעו ברכבים, הורדנו אותם וירינו עליהם. לא היססנו בקשר לילדים או נשים.

קו ההגנה של הרוצחים בבית-המשפט היה כמו קו ההגנה של הרוצחים במשפטי הנאצים: קיבלנו הוראות, ביצענו הוראות.

המעשה עצמו מצביע על תפיסה, על מנטליות שגדלה והתפתחה, וזו הסכנה הטמונה בה.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון, עוד רגע תהיה לך זכות דיבור של דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

טיפוח המפלצת הזו לא רק מאיים — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש שתסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא לא רק מאיים על הערבים. הוא מאיים על הכול. הוא מאיים גם על יהודים, הוא איים גם על יצחק רבין. אני סבור שצריך לפעול באופן מיידי ולא לראות כקורבן רק את האוכלוסייה הערבית. על מנת למנוע הישנות של התופעה המחרידה הזאת, צריך שמדינת

ישראל תהיה מאוחדת סביב הגינוי, קבלת האחריות וההתנצלות כלפי האוכלוסייה הערבית בתוך מדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על מנת שתופעה כזו לא תישנה ולא תחזור על עצמה לעולם.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר רק עוד משפט אחד.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

לכל חללי עמנו מטבח כפר-קאסם, לכל חללי העם הפלשתיני, עליהם ישרו הרחמים, ואנו מתפללים אל האל, כי יכניסם לגן-עדן שלו).

בנימין אלון (מולדת):

ג'יהאד, ג'יהאד, שהיד, שהיד.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון, אני מבקש. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש, התחלת לרדת מהדוכן, אינני מרשה לך לחזור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

אתה אל תאמר לי מה לומר. אני מבקש ממך לרדת מהדוכן ולחזור למקומך.

חבר הכנסת בני אלון, אני מבקש ממך להפסיק להתסיס כאן את המליאה. תפסיק.

חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מברך את חברי, ראש המועצה והמשלחת הנכבדה מכפר-קאסם. דרכם אני גם שולח ברכות לתושבים ולאזרחים בכפר-קאסם.

40 שנה לטבח, 40 שנה לטבח. נטבחו אנשים בלי שעשו דבר. סתם התלבשו עליהם. ב-29 באוקטובר 1956 ביצע כוח של משמר הגבול, תחת פיקודם של שמואל מלינקי ואלוף-משנה שדמי, טבח אכזרי בתושבי כפר-קאסם. בשעה 17:00 הטיל הכוח עוצר על הכפר. הפועלים והאיכרים שחזרו ממקום עבודתם ושלא ידעו על העוצר שהוטל על הכפר נטבחו באכזריות מירי שוטרי משמר הגבול. 49 איש ואשה נהרגו, גם ילדים, ועשרות נפצעו. חלק מבין הפצועים חיים עד היום הזה בכפר-קאסם.

השלטונות הישראליים ניסו להאפיל על הטבח, אולם מאמצייהם של חברי הכנסת דאז, חבר הכנסת תופיק טובי וחבר הכנסת מאיר וילנר, שהגיעו למקום על אף ניסיונות למנוע את הגעתם לכפר, חשיפת העובדות על-ידם והלחץ הבין-לאומי הכריחו את הממשלה להעמיד לדין את האחראים הישירים לטבח.

פסקי-הדין במשפט הידוע עד היום – זה כבר הפך לפתגם, אגורת שדמי. 49 אנשים, המחיר שלהם בדמוקרטיה הישראלית הוא גרוש. זו בושה למדינת ישראל, זו בושה למשפט במדינת ישראל. גרוש. פסקי-הדין במשפט, הידוע כאגורת שדמי, היו ביזיון לקורבנות, למערכת המשפט, למדינת ישראל, שהוסיפה חטא על פשע כאשר ניסתה הממשלה דאז לסלף את העובדות.

תושבי כפר-קאסם, האוכלוסייה הערבית כולה והכוחות הדמוקרטיים היהודיים בישראל מציינים מדי שנה את זכרם של הקורבנות.

הטבח בכפר-קאסם לא היה תולדה של שגגה ולא של חוסר תיאום, לפי דעתי. הטבח, כמו מעשי טבח נוספים, היה פרי תכנון מחושב לביצוע מדיניות תוקפנית, מלחמתית, מתגרה, של ממשלת ישראל, כפי שהאצ"ל ניסה להטיל אימה על תושבי דיר-יאסין על-ידי ביצוע טבח בתושביו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איך אפשר להשוות את זה? בכפר-קאסם קרתה טרגדיה נוראה לעם היהודי כמו לעם הערבי. באותו יום אנחנו מדברים על דגל שחור שמתנוסס. זה הפך לקליסיקה של המשפט והצדק בישראל. אתה מדבר על דבר שהיה במלחמה. אתה מערבב מין בשאינו מינו. זאת היתה מלחמה, ובמלחמה היו דברים נוראים. למה אתם משתמשים באומללים האלה – – –

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אנשי כפר-קאסם היו חיילים? היתה מלחמה במצרים. מה הקשר של אנשי כפר-קאסם למלחמה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

הי"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש ממך לא להפריע למהלך הישיבה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אפשר למנות, לצערי הרב, עשרות מקרים שהיה בהם טבח. את זה ההיסטוריה אומרת. ב"יום האדמה" היתה מלחמה? הצבא הרג שישה אנשים מסח'נין ומעראבה. ב"יום האדמה" אנשים זעקו על סבלם, זעקו נגד גזלת האדמה. היה הרמטכ"ל רפול, שר דהיום. הוא הרג שישה אנשים. לצערי הרב, עשרות מקרים קרו.

בנימין אלון (מולדת):

רפול היה הרמטכ"ל ב"יום האדמה"?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

רפול היה הרמטכ"ל. מה אתה יודע חוץ מגזענות. תפסיק לבלבל את המוח.

בנימין אלון (מולדת):

תבדוק, תבדוק – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, אני מבקש לא להפריע לחבר הכנסת סלים.

בנימין אלון (מולדת):

רפול היה בזמנו – – –

היו"ר ד' טל:

כעובדה, רפול היה רמטכ"ל. הוא לא אומר מתי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כאשר עיני העולם היו מופנות אל המלחמה התוקפנית נגד מצרים, זה נוצל, כי העולם היה עסוק במלחמה. אז תקפו את כפר-קאסם, כפר שקט. הוא לא עשה דבר, הוא לא גרם נזק לשום צד. הוא לא גרם נזק לא לצה"ל ולא למדינה. אנשים פשוטים חזרו מהעבודה ואפילו לא ידעו שיש עוצר. אז חיסלו אותם מתוך מחשבה שאף אחד לא ידע על הטבח הנוראי וכדי לגרש את התושבים מכפר-קאסם, ממולדתם. כך ניסתה ממשלת ישראל להשיג מהטבח בכפר-קאסם, אולם טבח שמבוצע בהוראת ממשלה חמור שבעתיים, ובמיוחד כאשר הטבח מבוצע נגד אזרחיה.

ממשלת ישראל, כחלק ממדיניותה הגזענית – לצערי, זו ההרגשה, אלה החיים שלנו, זה מה שאנחנו רואים. יש דברים שדיבר עליהם השר. השגנו את זה אחרי מאבק קשה, אדוני השר. לעשות ביוזם באיזה כפר – זה עלה לנו במאבק אדיר. להביא תאורה, להביא מים לאנשים שישתו – זה לא הושג בקלות.

בנימין אלון (מולדת):

אתה עסוק בדברים – – – תעבוד למען הכפר שלך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אולי תלך למצוא משהו לעשות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אטימות כזאת עוד לא ראיתי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

ממשלת ישראל דאז, שניסתה להשכיח את הטבח, והממשלות שבאו אחריה, המשיכו באותו קו. לא למדו ולא ילמדו דבר עד היום הזה. מסקנות לא הוסקו ולקחים לא הופקו. לכן אין פלא שב-40 השנה שאחרי טבח כפר-קאסם בוצעו מעשי טבח נוספים מתוך דבקות באותה תפיסה, שבאמצעות טבח או מעשי טבח רבים אפשר לגרום לעם או לחלק ממנו לנטוש את בתיו, אדמתו ומולדתו.

כאשר אנו מציינים את יום השנה לטבח כפר-קאסם, מעבר לצורך בכיבוד זכרם של הקורבנות, אנו מבקשים שהעם בישראל ילמד וידע; ואני מדבר אליכם, אתם האנשים שיושבים בבית, לא לאלה שיושבים פה – פה אטומים, לא שומעים, לא רואים, לא רוצים לשמוע, כי 40 שנה עברו ולא נעשה דבר, וטבח אחרי טבח. כאשר אנו מציינים את יום השנה לטבח כפר-קאסם, מעבר לצורך בכיבוד זכרם של הקורבנות אנו מבקשים מהעם בישראל שילמד את הלקח החשוב ביותר, והוא ששלום – –

אדוני, ארבע דקות הפריעו לי, ספרתי.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אתה גם יושב-ראש?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, עכשיו תאמר לי עוד שתי דקות. בבקשה, תסיים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אנו מבקשים שהעם בישראל ילמד את הלקח החשוב ביותר, והוא, ששלום וביטחון לא יושגו על-ידי דיכוי עם, ויהיה הדיכוי אכזרי ככל שיהיה. שלום וביטחון לעם בישראל ולעמי האזור יושגו רק במתן כבוד לכל העמים ובעיקר לזכותם להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית. חשוב מאוד שממשלת ישראל הנוכחית תלמד את הלקח הזה, וטוב מאוחר מאשר בכלל לא.

חברי הכנסת, שנים רבות, ובמיוחד מאז הכיבוש ב-1967, התרענו על קולת העונשים המוטלים על מבצעי פשעים חמורים שמבצעים רוצחים למיניהם נגד ערבים, ועל התייחסות המתחשבת במניעיהם של מבצעי הפשעים. חזרנו ואמרנו, שעונשים אלה לא רק שלא ירתיעו פושעים, אלא הם עלולים לעודד אותם. הזהרנו מפני התפשטות הנגע הזה והסכנה שתקעקע את היסודות הדמוקרטיים של המדינה.

לכן, אני פונה היום ודורש להקים ועדת חקירה ממלכתית, וזה עוד לא מאוחר. כשהכנסת דנה בבעיית ילדי תימן, שהיתה לפני 50 שנה, הוחלט להקים ועדת חקירה. לכן, 40 שנה עברו — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, לסיים בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אומר משפט אחרון. יש להקים ועדת חקירה כדי שתגלה מי נתן את ההוראה על ביצוע הטבח הנפשע בכפר-קאסם וכדי להעמיד לדין את כל האחראים, אלה שבחיים ואלה שעברו לעולם האחר, לרבות עריכת משפט חוזר למבצעי הטבח, שקיבלו גזרי-דין שמבזים את הקורבנות, את מדינת ישראל ואת מערכת המשפט.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני חבר הכנסת סאלח סלים.

אדוני השר משה קצב, בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל לא עברה לסדר-היום לאחר אותה התרחשות איומה, טרגית, שכולנו כואבים אותה, מתייסרים בה ומזדהים עם המשפחות מכפר-קאסם.

אני דוחה מכול וכול כל ניסיון לתת לאירוע הטרגי, להרג שהתרחש לפני 40 שנה, פירוש פוליטי, מדיני, לאומי. שום ממשלה יהודית לא יכולה ולא מסוגלת לתת הוראות כאלה, ודברים כאלה לא קרו מעולם בתולדות העם היהודי, וגם לא יקרו. אינני עוסק כאן בפנקסנות. באתי לכאן כדי להביע את כאבה העמוק של הממשלה ואת ההזדהות שלנו עם המשפחות השכולות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה דעתך על הרעיון של הקמת ועדת חקירה?

שר התיירות מ' קצב:

במדינה שנמצאת במאבק קיומי מרגע לידתה, עשרות שנים לפני לידתה ועשרות שנים לאחר לידתה, מתרחשות טעויות טרגיות מהסוג הזה.

אינני חושב שיש מקום להתחיל לחטט בפצעי העבר. אנחנו צריכים להסתכל קדימה, איך אנחנו מיישבים את הקונפליקט בין ישראל לבין עמי ערב. שיחות השלום, התהליך המדיני, עשיית שלום – הם שצריכים להיות לנגד עינינו.

נקווה שנוכל להגיע אל המנוחה ואל הנחלה. הסבל שעבר העם היהודי הוא סבל שעל-פי כל קנה מידה היסטורי, בתולדות האנושות, אין לו אח ורע. אבל אינני רוצה גם להמעיט מסבלם של הפלשתינים ושל ההרוגים מכפר-קאסם. יהי זכרם ברוך.

היו"ר ד' טל:

מה אדוני השר מבקש?

שר התיירות מ' קצב:

ככל שיחפצו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני מבקש דיון במליאה.

שר התיירות מ' קצב:

אל תהפכו את העניין לפוליטי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה, במסגרת של דקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר, דיון במליאה — — —

שר התיירות מ' קצב:

מה תעשה במליאה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נחשוב על הדברים. מבחינה היסטורית, זה לא כלול בספרי הלימוד וזה לא כלול בתוכניות הלימוד. האמן לי – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה כלול בספרי הלימוד. זה לא נכון, זה כלול בספרי הלימוד.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אני מבקש את תשומת לבכם.

חבר הכנסת בני אלון, בבקשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה שוב מפריע. מה יהיה? חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל אדם שנברא בצלם אלוהים, כמובן, מזדעזע מדברים בלתי מוסריים. אבל צריך כשרון מיוחד, כמו שיש לחבר הכנסת טלב אלסאנע, לקרוא בסוף – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

דבר בנימוס. שמע נא.

צריך כשרון מיוחד כדי להסית, להמריד ולצטט פסוק מהקוראן, שכולם בדיוק מבינים אותו, שאלה הקדושים, אלה הקדושים, כשהוא רומז להם, לכל שאר השהידים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

אחר כך צריך לבוא חבר הכנסת סאלח סלים ולהגיד, שממשלת ישראל עשתה את זה במזיד, בידיעה, בכוונה. כך הם מכינים את האנשים ומסיתים אותם, שממשלת ישראל ומדינת ישראל רוצות להשמיד אותם. זו פשוט המרדה שיטתית.

אחר כך הם מקימים פה שדולה. עוד לא שמעתי תגובה ראויה מהממשלה ומהבית על החוצפה הזאת. זה בניגוד לחוק-יסוד: ירושלים, להקים בבניין הזה שדולה להפיכתה של ירושלים לבירת פלשתיין.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלון, תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, משפחות שכולות, אנשי כפר-קאסם, עם ישראל בכה ובוכה על הטרגדיה שהיתה בכפר-קאסם. עם ישראל לא עבר מעולם לסדר-היום על טרגדיית כפר-קאסם. זו היתה פעם ראשונה שבה עם ישראל היה אחראי לחוק ולסדר בארץ-ישראל ונכשל.

פסק-הדין בנושא כפר-קאסם, המדבר על פקודה בלתי חוקית שדגל שחור מתנוסס מעליה, הפך להיות אבן יסוד בדמוקרטיה הישראלית. כל האנשים שאהבתם נתונה לאדם שנברא בצלם, כל האנשים שמאמינים שיהודים וערבים יחיו בארץ הזאת במדינה יהודית, יחד, משום שנגזר עליהם לחיות, יודעים שעם ישראל לא צריך יום זיכרון לכפר-קאסם, כי כפר-קאסם הפך ליום זיכרון קבוע אצל כל אדם שנברא בצלם אנוש במדינת ישראל.

אני בא ואומר: אל יעשו הון פוליטי, חלילה, מהטרגדיה האיומה שלכם. אין לי ניחומים לכם, משום שאין ניחומים למעשה שנעשה אז. אבל הטרגדיה היתה טרגדיה משותפת, וכל מה שאנחנו צריכים לבקש זה שלא תהיינה טרגדיות נוספות.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת רובי ריבלין. דברים של טעם.

חבר הכנסת וליד חאג' - יחיא מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת טלב אלסאנע לוועדה. בבקשה, אדוני.

קריאה:

מה השר מבקש?

היו"ר ד' טל:

השר פתוח להצעות.

שר התיירות מ' קצב:

אני מציע להעביר לוועדה, על דעת חברי הכנסת טלב אלסאנע וסאלח סלים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וליד חאג' - יחיא, בבקשה.

וליד צאדק חאג' - יחיא (מרצ):

אדוני, עברו באמת 40 שנה, 40 שנה של כאב, 40 שנה של טראומה.

אני חושב שהמלים היפות, שאני מאוד מעריך אותן – וגם המלים הן דברים טובים – – –

היו"ר ד' טל:

הן נאמרו בכנות. אתה מוכרח להסכים אתי.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

הן נאמרו, ואני מקווה שהן נאמרו בכנות רבה. אבל הטראומה שאוחזת באנשים – ואני חושב שבין אלה שיושבים כאן יש שחוו את הטראומה הקשה ההיא, או ההורים שלהם – הטראומה של כפר-קאסם רודפת אותנו, ערב"י מדינת ישראל.

לכן, כדי שננקה את עצמנו, נסיר את הטראומה, נסיר את הפחדים ונסיר את כל המשקעים של העבר – אני חושב שראוי לדון בעניין הזה במסגרת ועדת חקירה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אתה הצעת להעביר זאת לוועדה.

רבותי, אני מבין שאין שום התנגדות שהנושא יעבור לוועדת החינוך של הכנסת. נעבור להצבעה. מי בעד העברת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, לוועדת החינוך, אדוני.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

ועדת הכנסת.

היו"ר ד' טל:

אתם חלוקים? נעביר את זה לוועדת הכנסת והיא תחליט. מי בעד העברת הנושא לוועדת הכנסת? אני מתחיל.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, 12 בעד, אין נמנעים ואין מתנגדים. אני קובע שהנושא של יום השנה ה-40 לטבח בכפר-קאסם הועבר לוועדת הכנסת.

, בעקבות הצעותיהם TWA חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא – דיון בנושא: התרסקות מטוס לסדר-היום של חברי הכנסת האשם מחאמיד, ענת מאור, דליה איציק, רפאל פנחסי ושאול יהלום, שהועלו ביום 23 ביולי 1996. אני מתחיל בסדר הדוברים, ואני מכריז כאן שאני סוגר את הרשימה.

חבר הכנסת יונה יהב. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, גברתי – – –

בנימין אלון (מולדת):

גם אם אף אחד מהמציעים לא נמצא?

היו"ר ד' טל:

אני סבור שזה בהתאם לתקנון, לא, גברתי? לא ממש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

צריך להיות מישהו שיפתח את הדיון.

היו"ר ד' טל:

אני מוכן לקבל את התיקון. היות שאין מי שיפתח את הדיון, לא נדון. תודה רבה.

יש נושא אחר? בזה תם סדר-היום? הקלתם עלי.

בזה תם סדר-היום.

חברי הכנסת, ישיבת הכנסת תיפתח, בעזרת השם, מחר, יום רביעי, י' בחשוון התשנ"ז, 23 באוקטובר 1996. אני מכריז על נעילת הישיבה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:51.